N°. 11. Donderdag 28 Mei 1903. 3de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden ingaande op den dag der eerste toezending f 1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels .	- 0.09
» » » 1000 » .	- 0.08
» » » 3000 » .	- 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Secretaris*, M. A. VAN HEEKEREN, **91 Loosduinscheweg**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **109 Laan Copes v. Cattenb.**
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

De ondergeteekende
wonende te *wenscht*
donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* „Oost en West" *tegen een jaarlijksche contributie van*
f
den 190
Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

Kennisgave ontvangen, dat in de afgeloopen week eene afdeeling is opgericht te Leiden.

Het is wel onnoodig te zeggen dat wij deze nieuwe afdeeling onzer vereeniging met ingenomenheid begroeten: Het is nu reeds de tweede maal in den loop van dit jaar dat wij zulk een heuglijk, en van opgewekt leven getuigend feit konden constateeren. Moge het voorbeeld van Apeldoorn en Leiden spoedig elders navolging vinden. In Suriname b. v. neemt de belangstelling in het streven onzer vereeniging steeds toe, zoodat we in de Surinaamsche bladen vinden vermeld, dat onlangs weder 20 nieuwe leden in de Saramaccastreek zijn toegetreden, doch van het oprichten eener afdeeling wil nog maar niets komen. Moge, wat men ginds een weinig uit het oog schijnt te verliezen, ook daar eindelijk het inzicht komen, dat in onze vereeniging plaats is en moet worden gelaten aan allen, zonder onderscheid van kleur in politiek als anderszins, en dat onze vereeniging slechts dan belangrijke resultaten zal kunnen verkrijgen als allen, een oogenblik vergetend wat hen op ander gebied mocht scheiden, elkander de hand reiken op het gebied der samenwerking in het belang van de koloniën en het moederland.

Het Jang-Sanatorium.

Naar aanleiding van een, het eerst in ons blad medegedeeld bericht. dat de plannen tot oprichting van een sanatorium op het Jang-plateau kans hebben te worden verwezenlijkt, schrijft Dr. Groneman aan het *Soer. Hdbl.*, dat hij, na aankomst in Holland op den 19en October jl., nagenoeg alle hoop op de verwezenlijking van het ontworpen plan, voor een sanatorium op de hoogvlakten van het Janggebergte, indertijd door den assistent resident J. L. van Gennep ontworpen en door hem zoo vaak in tijdschrift en dagblad verdedigd, had opgegeven.

Wat zij beiden krachtig aanbevolen, n.l. dat de regeering dat sanatorium zou bouwen en openstellen, werd niet aannemelijk geoordeeld, maar wel wilde de regeering een jaarlijksch subsidie geven van f 15000 voor de eerstvolgende vijf jaren, van den dag der opening af, indien het hun gelukte het sanatorium door anderer geldelijke hulp tot stand te brengen, hetgeen aanvankelijk echter niet gelukte. De volgens hunne schatting benoodigde 3 à 4 millioen waren niet gemakkelijk te vinden. Toen de heer Gr. echter in Zutphen en daarna in Apeldoorn de vinnige uitwerking van het ruwe klimaat had doorstaan, werd hij verrast door een schrijven — later gevolgd door een bezoek — uit den Haag, dat hem in kennis stelde met het feit dat enkele heeren van grooten invloed onder presidium van den heer G. L. de Wetstein Pfister een comité tot exploitatie van de hoogvlakten van het Jang gebergte hadden gevormd, dat zich reeds met den heer van Gennep in verbinding had gesteld en zich ook van zijne medewerking wenschte te verzekeren

Het gevolg daarvan was dat Dr. Gr. op den 14en Januari in den Haag eene conferentie van het comité bijwoonde en den volgenden dag den minister van koloniën reeds over dat comité en zijne wenschen ging spreken. Daags daarna werd het comité zelf bij Z. E. toegelaten en vonden de leden, evenals hij, een zeer welwillend en belangstellend gehoor.

Eerst, toen nog na enkele dagen de aanvraag om de gronden den minister was aangeboden en alle redenen tot verdere geheimhouding vervallen waren, stond het hem vrij, ook andere mannen van grooten invloed en van geld over de plannen te spreken en ook dit is met goed gevolg door hem gedaan.

Op verzoek van het comité had de heer Gr. bovendien eene particuliere audientie bij Z. H. Prins Hendrik aangevraagd, ten einde ook diens moreelen steun voor hunne plannen in te winnen.

Van financieelen steun was vooreerst geen sprake, omdat de gelden, voor den bouw van het sanatorium op de door den heer van Gennep en hem aanbevolen grootsche schaal en voor verbetering van een der gewone wegen naar de hoogvlakten benoodigd, reeds gevonden waren.

Later, als het sanatorium eenmaal gebouwd en geopend zal zijn, zullen nog meerdere gelden gevraagd en volgens de overtuiging van het comité ook zonder moeite verkregen worden, voor de uitbreiding en voor den bouw van een tandrad of andere spoorbaan er om heen.

Het sanatorium zal intusschen niet van steen, maar van ijzer, met gepleisterde gedèk en képang-wanden gebouwd en het ijzeren geraamte in Nederland worden vervaardigd, maar zoodanig dat het in stukken naar Indië vervoerd en door picolpaardjes naar boven kan gedragen worden. Het nog bovendien benoodigde hout zal wellicht in het ontzaglijke oerwoud gekapt kunnen worden en onder dien woudgordel (van 1000 meter hoogte), maar boven de gouvernements-koffietuinen, groeit en bloeit eene wildernis van bamboe, die voortdurend overvloediglijk in de behoefte aan dat bruikbare bouwmateriaal zal kunnen voorzien.

Ook genoot Dr. Gr. de eer ten paleize door de Koningin in particuliere audientie te zijn ontvangen, die met belangstelling zijn plannen heeft aangehoord.

Dr. Gr. eindigt zijn brief met de meening te mogen verwachten, dat de beschikkingen van de regeering gunstig zullen uitvallen.

Immers — zegt hij — een, zoo aan alle billijke eischen beantwoordend, sanatorium, vooral voor malarialijders, op de daarvoor zoo goed gelegen en ruime, onbewoonde Jang-hoogvlakten, waarvan niemand nu nog voordeel trekt, behalve de hertendoodende madoereesche jagers van Baderan, kan ontegenzeglijk ook voor den staat belang hebben. Zoodra dan die beschikkingen genomen en ter kennis van het comité zijn gebracht en het de gevraagde woeste gronden in erfpacht verkregen en aanvaard zal hebben, zullen één of meer leden van het comité, w. o. een deskundige, oud genieofficier, naar Java overkomen, om zonder onnoodig tijdverlies een aanvang te maken met den arbeid, die den bouw van het sanatorium verzekeren en tot een goed eind zal brengen.

Het comité is van meening dat dit doel binnen een half jaar na den aanvang van dien arbeid verwezenlijkt zal kunnen zijn en volgens den heer Gr. zal het sanatorium dan binnen een jaar, dus in het voorjaar van 1904, reeds geopend kunnen worden.

Allen lof aan het comité en de heeren van Gennep en Groneman, die dan eindelijk hunne grootsche plannen, in het belang der menschheid, zullen verwezenlijkt zien en eindelijk hun vroeger luchtkasteel uit de hoogere sferen, waarin het zoo lang bleef zweven, op de ruime en heerlijke hoogvlakten zullen zien nederdalen.

V.

Oost-Indische berichten.

Vervolg rapport pauperisme-commissie. De 19 onverzoenlijke boeren. Gouverner c'est prévoir. Indische producten op Nieuw-Zeeland. Vervolg rietbranden op Bezoeki. Toelating van meisjes tot de hoogere burgerscholen en de Koningin-Wilhelminaschool. West Sumatrasche steenkolen. Aardappelen in de Preanger. Tegengang der clandestiene ontginning van woeste gronden. Proef met de opleiding van kinderen van europeesche afkomst tot ambachts- of handwerkslieden.

Rapport der pauperisme-commissie. (Vervolg.)

Concubinaat Als tweede gevaar, voortspruitend uit de legertoestanden, werd gewezen op het aanzienlijk aantal kinderen van militairen, dat, na korter of langer verblijf aldaar, uit de kazerne zijn weg zoekt naar de europeesche maatschappij, om mede in steeds toenemende mate het pauper-element onder die categorie van ingezetenen te versterken. Hoezeer in het bijzonder het sexueel leven der militairen van dien landaard uit een moreel en maatschappelijk oogpunt als het ware voortdurend de aandacht heeft getrokken, blijkt uit de omvangrijke gedachtenwisseling tusschen de regeering en het legerbestuur over die aangelegenheid.

Telkens hervatte beraadslaging over de afschaffing of den tegengang der samenleving in de kazerne van tal van mindere europeesche militairen met inlandsche concubines, heeft steeds geene andere uitkomst geleverd dan dat, om redenen van verschillenden aard, noch het een, noch het ander uitvoerbaar was.

Mede werd daarbij de aandacht gevestigd op het feit dat ook de soldatenkinderen van inlandsche afkomst, inzonderheid de amboineesche, in dat vraagstuk eene rol spelen door, waar de gelegenheid zich daartoe aanbiedt en hun belangen daarbij baat vinden, den landaard van Europeaan met meer of minder succès te simuleeren en men dus tot minder volledige gevolgtrekkingen zou komen, door bij de beschouwing van den aanwas van het europeesche proletariaat zijn gezichtstoring uitsluitend te beperken tot de afstammelingen van den europeeschen militair.

Drie wegen zijn slechts aan te wijzen, om althans de gevolgen voor de burgermaatschappij eenigszins te temperen, nl. bemoeielijking door alle geoorloofde middelen van misbruiken bij de erkenning van natuurlijke kinderen, ondersteuning der pogingen tot oprichting van landbouwkolonies, speciaal ook voor inlandsche soldatenkinderen, ten einde dezen tot hun nationaliteit terug te voeren en uitbreiding zoo mogelijk der instelling van de toelating van inlandsche pupillen tot het leger, ter voorkoming dat deze kinderen daaraan zouden ontvallen en veelal na ondergane metamorphoseering tot Europeaan opgroeien tot gevaarlijke elementen in de kampong.

Hoe teleurstellend ook, zegt de commissie, heeft zich het vermoeden bevestigd, dat ook thans ten aanzien der eigenlijke bron van het kwaad, het kazerne-concubinaat, de op nieuw geopende gedachtenwisseling tot geen gevolgen zou voeren.

Welke bedenkingen toch van etischen of anderen aard tegen die onwettige samenleving zijn aan te voeren, is de meerderheid tot geen andere slotsom kunnen komen dan die, waartoe elke vroegere overweging van het vraagstuk der regeering heeft gebracht, dat afschaffing langs rechtstreekschen weg, hetzij plotseling hetzij geleidelijk, hygiënisch noch moreel, tot betere toestanden zou voeren, integendeel dat men, met 't oog op de procreatie van maatschappelijk minder gewenschte elementen of om andere redenen dat euvel willende opheffen, gevaar zou loopen nog ernstiger en voor den militair zelf gevaarlijker misstanden in het leven te roepen, waarvan andere koloniale legers, als die in Engelsch-Indië en Algerië, te zeer een toonbeeld geven.

Kan niet zonder gevaar voor die gevolgen tot geheele afschaffing worden overgegaan, dan dient toch tot beperking van het kazerne-concubinaat te worden ge-ïnfluenceerd langs indirecten weg, n.l. door verhooging van het zedelijk peil van den soldaat.

FEUILLETON.

MANESCHIJN.

I.

Als een zilveren vlak, onbeweeglijk voor het oog, ligt daar de machtige oceaan, wegdoezelend in helderen sterrenhemel aan den gezichtseinder, waarboven, uitfonkelend boven het omringend gesternte, het Zuiderkruis zich verheft.

En hoog aan den hemel lacht vrouw Luna haar klaren, zilveren lach, verduisterend haast het heldere licht van een vuurtoren, dat zich ver, heel ver weg tegen den westelijken horizon afteekent, terwijl in donkere lijnen uit den zilveren waterspiegel de dicht begroeide eilanden opdoemen, welke zich langs de kust uitstrekken.

Zacht, heel zacht, neuriet de zee haar eentonig en toch zoo machtig lied, kabbelend de golfjes tegen het strand, over den Walvisch, een rots aan den ingang der Padang-rivier, die zich hier in den oceaan ontlast, en tegen den rotsachtigen voet van den Apenberg, die tot den top met hoog opgaand geboomte bedekt, een zeebreker gelijk, den ingang der achtergelegen rivier beschermt tegen de, bij stormwind wild bruisende golven.

Langs het strand, waar kokospalmen en vruchtboomen de kampongs aflijnen, strekt zich de stad uit, de schoone slaapster aan den oceaan, steeds wachtend op de komst van prins Energie, om haar, hoofdstad en uitvoerhaven van een rijk en vruchtbaar achterland, op te wekken tot nieuw leven, ligt Padang in de vlakte, waaruit somber wazig nu de machtige bergreuzen van het achterland hun kegelvormige toppen hoog ten hemel verheffen.

De stad is in rust, al is 't nog niet zoo heel laat in den avond.

Eenzaam lijnen de kronkelende wegen, witglanzend in het helder maanlicht langs de kampongs der Maleiers, langs pleinen en de woningen der europeesche ingezetenen, diep binnenwaarts, hoog op palen boven den grond uitgebouwd, de sombere atappen daken geheimzinnig doende in het schemerduister der omringende hoog opgaande vruchtboomen en klapperboomen, de grillige bladeren der laatste ritselend in den wind, die door de kronen zucht, welke scherp zich afteekenend tegen het uitspansel, aan het geheel een eigenaardige bekoring verleenen.

Slechts enkele menschelijke geluiden verbreken de mystieke stilte van den voornacht. Hier is het een waker op een der, aan de monding ankerende prauwen, die lang uitgestrekt met het gelaat naar boven gekeerd zijn pantoen-repertoire afdreunt; daar komen uit het hartje van een kampong gamelan-tonen tot ons; ginds klinkt het verward gebrom eener dikirrende gemeente; verder, in den chineeschen kamp, die zich langs de rivier uitstrekt, is het een chineesche musicus, die aan zijn instrument snerpende, door merg en been dringende klaagtonen ontlokt; maar die enkele geluiden doen slechts te meer de stilte van den nacht uitkomen.

Padang slaapt, met uitzondering echter van het krekelenheir, dat huizend in het geboomte zijn avondconcert ten beste geeft, nu eens in zacht, trillend geluid, dan als gehoor gevend aan den wenk van een alomtegenwoordigen dirigent, invallend zwaar, om plotseling te verstommen en na een oogenblik van diepe stilte het lied te hervatten, scherp, oorverdoovend.

Aan het uiteinde der stad, daar waar de rijstvelden beginnen, ligt het militaire kampement.

Langs den, aan weerszijden met kanari-boomen beplanten weg, die naar de kazernes en het militair hospitaal voert, bevindt zich een lange rij officierswoningen, twee aan twee onder een dak gebouwd, en door een grintweg en een kleinen parkaanleg van den straatweg gescheiden.

Ook hier schijnen de bewoners reeds in diepe rust te verkeeren, maar even het oog scherpend, ziet men hier en ginds voor de huizen lichte gedaanten, in gemakkelijke stoelen lang uitgestrekt, genietend van den heerlijken avond, een groot genot dat echter niet weinig wordt vergald door het muskieten-heir, dat, des avonds ten strooptocht oprijzend uit de voorliggende rijstvelden, zich op den welkomen buit werpt, niet zonder verzet van dien kant evenwel, getuige de kletsende slagen, waarmede op arm of been van den geplaagde een aanslag wordt gepleegd op maraudeerende culex of anopheles.

Hm! Luitenant Wolters kucht even, zoodat zijn huisgenoot, die aan de andere zijde van het knaapje (tafeltje), waarop twee glazen whisky-soda, evenals hij in een langen stoel uitgestrekt ligt, zich als vragend opricht en, daar de ander blijft zwijgen, om te drinken zijn glas vat, zonder evenwel den blik van hem af te keeren.

Deze richt zich nu ook in zijn stoel op:

„Ben je werkelijk van plan, de invitatie van de familie van Zanten voor morgen aan te nemen?"

„Wis en zeker", luidt 't antwoord op verbaasden toon. „Maar hoe kom je dat zoo te vragen? Ik zou niet weten, wat me aanleiding zou geven er voor te bedanken", gaat de spreker ietwat korzelig voort.

„Niet?" vraagt Wolters lakoniek.

„Wat heb je dan toch?" is de wedervraag van den ander, werkelijk nijdig nu. „Ik begrijp je niet. Me dunkt, dat ik toch zelf wel 't beste zal weten, welke uitnoodigingen ik kan aannemen en welke niet. Er valt op de familie van Zanten niets aan te merken, naar ik meen."

„O neen," valt Wolters droogjes in.

„Welnu? Ik vraag je nog eens, wat je dan toch eigenlijk met die vraag van zooeven bedoelde?"

„Of je de uitnoodiging dacht aan te nemen?" . . . .

„Ja."

„Wel, Hermans, ik meen dat je uit je zelf wel moest begrijpen, dat je drukke conversatie met die familie begint op te vallen."

„Dat is, dunkt me, iets, dat mij alleen regardeert," valt Hermans, uit de hoogte, in.

„Zeker, jou en Sally van Zanten, die je in den laatsten tijd op, in het oog loopende wijze 't hof maakt."

„Wolters!" Hermans doet blijkbaar moeite zich te bedwingen. „Wat geeft je 't recht zoo te spreken?"

„Vriendschap, m'n waarde," antwoordt Wolters, kalm blijvend. „Ik meen je er aan te moeten herinneren, dat je al verloofd bent, en dat een lief, mooi meisje in Holland vast vertrouwt op 't haar gegeven woord, dat je, naar 't mij voorkomt, op weg bent te verbreken. 't Is dus van mijn kant 'n simpele waarschuwing, waartoe ik me als vriend verplicht acht."

De ander heeft zich verder opgericht, zoekend een oogenblik naar woorden in de opwinding, die zich van hem heeft meester gemaakt; uitstootend dan, nijdig, kortaf:

„Ik verzoek in den vervolge van dergelijke vriendschapsbewijzen verschoond te blijven."

„Zooals je wilt, m'n waarde," spreekt Wolters opstaand, doodkalm. „Bonsoir."

Als bemerkt hij niet, dat zijn groet onbeantwoord blijft, gaat hij 't huis binnen, den ander alleen latend.

Deze blijft hem nakijken, totdat hij in het huis uit het gezicht verdwenen is.

„Waar bemoeit ie zich al niet mee," mompelt Hermans op schamperen toon.

Hij is woedend op zijn vriend en zulks te meer, omdat hij gevoelt, dat deze gelijk heeft, zonder dat hij dit echter

De commissie meent in de eerste plaats te mogen wijzen op de meermalen betoogde wenschelijkheid, om, door ruimer toelating tot het sluiten eener wettige echtverbintenis met eene vrouw van europeeschen landaard, naar een meer zuiveren toestand te streven.

Inzonderheid heeft zij het oog op den europeeschen onderofficiers-stand, welke klasse, ook ter bevordering van een goeden geest onder den minderen militair, meer in reëele blijken erkenning dient te vinden.

Aanmoediging van het huwelijk met europeesche vrouwen is een der krachtigste middelen tot verheffing van het moreel prestige van den onderofficier. Juist bij dezen stand is verhoudingsgewijs het concubinaat het sterkst vertegenwoordigd, en verdient daarom de urgentie van maatregelen van die strekking aanbeveling. Tegemoetkoming van de zijde der regeering zou zulk een huwelijk mogelijk moeten maken, als geleidelijke verschaffing van landswege van eenvoudige, doch geriefelijke woningen, niet binnen de enceinte der kazerne, waar dagelijks zich toestanden en handelingen voordoen, welke ieder welopgevoede vrouw moeten kwetsen, doch evenals de officiers-verblijven, daarbuiten, zooveel mogelijk in de naaste omgeving.

Het gevolg van eene grootere mildheid in het verleenen van vergunning tot het huwelijk van oppassende onderofficieren, zou spoedig merkbaar worden in meerdere geneigdheid tot dien rang onder het betere der europeesche ingezetenen, waardoor de moeielijkheid, om aan het leger een flink kader te verzekeren, wellicht voor een goed deel zou worden opgeheven.

Van twee kwaden het beste kiezende, zal wel moeten berust worden in eene verhouding, welker gedwongen opheffing hoogst waarschijnlijk nog meer demoraliseerende en nadeeliger invloeden in de hand zou werken.

Men richte zich dus meer tegen de feitelijke gevolgen van het concubinaat in de kazerne.

Met betrekking tot het concubinaat onder het europeesche element in het leger werd, eendeels als middel van repressieve strekking, anderdeels als maatregel van moreelen aard, bepleit:

„Verwijdering uit de kazerne ingeval van zwangerschap der concubine met haar kind, binnen een paar maanden na de bevalling, tenzij het laatste inmiddels door den vader is erkend, of die erkenning nader geschiedt, in welk geval beiden wederom worden toegelaten. Alleen de voorzitter en later ook de heer Oudemans verklaarden hiermede niet intestemmen."

Ten einde voorts te voorkomen, dat het amboineesch element met zijne nakomelingen meer en meer voor Java een lastpost worde, steeds geneigd zich als Europeaan voortedoen of hun kinderen dien staat te verschaffen, werd voor deze categorie aanbevolen:

„Terugvoering der soldaten van z.g. amboineeschen landaard, met het te hunnen laste komend gezin, in de laatste periode van hun dienstverband, naar eene militaire vestiging in of nabij de streek uit welke zij herkomstig zijn, ten einde daar ter plaatse uit den dienst te worden ontslagen, een en ander behoudens exceptioneele gevallen."

Verhooging van het zedelijk peil van het leger — behalve door het vorenstaande —

a. door verbetering van het logies in de kazerne van gehuwde en in concubinaat levende militairen;

b. verschaffing aan de godsdienstleeraars van de gelegenheid, om op gezette tijden aldaar bijeenkomsten te houden;

c. oprichting en verbetering van dagverblijven in de kazernes;

d. verleening van ondersteuning, in den vorm van geldelijke subsidies als anderszins aan de door particulier initiatief tot stand gebrachte militaire tehuizen;

e. propaganda, onder pressie, van hooger hand, in de richting van geheel-onthouding, aansluiting bij matigheids-genootschappen enz.,

f. opwekking tot een aangenamer en nuttiger gebruik van den tijd, tot lectuur, lichaamspelen enz.

Te rade gaande met de bedenkingen, door den voormaligen legercommandant, den luitenant-generaal Swart, tegen het denkbeeld der samenstelling eener afzonderlijke afdeeling van geheel-onthouders geopperd, moet ook aan de mogelijkheid van tegengang van het euvel langs dien weg worden getwijfeld.

g. wering van clandestienen drankverkoop in de kampongs door gewezen militairen en anderen, door bijzondere zorg te wijden aan de onderdrukking van het kwaad en andere te nemen maatregelen, als verhooging der politiefondsen, opsporing en bestraffing van schuldigen, gestreng politioneel optreden en verwijdering van uit Europa afkomstige militairen, bestrijding op oordeelkundige wijze van het geestdoodend bestaan van den minderen europeeschen militair.

(*Wordt vervolgd*)

*
* *

De **negentien onverzoenlijke Boeren** zijn te Batavia aangekomen. Een stuk grond, afkomstig van een vroeger deel der gouvernements-aanplantingen te Lembang (Preanger), vele hectaren groot, zal hun ter bebouwing worden afgestaan. Op dezen grond staat nog eene groote woning, waarin allen voorloopig eene plaats kunnen vinden.

De grond wordt hun in erfpracht afgestaan, voor de eerste vijf jaar zijn de opgezetenen vrijgesteld van canon en daarna zal een recht worden geheven van ± 14 cents per hectare.

Voorts verleent de regeering hun vrij vervoer langs de lijnen der Staats-spoorwegen, terwijl de N. I. Spoorwegmaatschappij dit eveneens zal doen op het traject Batavia-Buitenzorg van haar lijnen.

Na verdeeling der werkzaamheden zijn zij reeds begonnen met den aanleg van groentetuinen. De heer van Leersum staat hun zijn veestapel in gebruik af. Zij zullen zich toeleggen op veeteelt, vruchtenteelt, land- en tuinbouw, paardenfokkerij en bijenteelt.

* *
*

Aan het *Bat. Nbl.* ontleenen wij het bericht dat aan alle hoofden van gewestelijk bestuur op Java en Madoera door de regeering de volgende vragen zijn gesteld, die op 1 Mei a.s. moesten worden beantwoord:

1. Hoeveel bouws sawah zijn in een gewest mislukt of onbeplant gebleven?

Hoeveel bouws zullen vermoedelijk mislukken?

2. Zal de voorraad voedingsmiddelen daardoor zooveel minder zijn, dat voorziening in de behoefte bepaald noodig is?

Zoo ja, wordt de opschuring van rijst in een gewest noodzakelijk geacht en zoo ja, in welke hoeveelheid?

Uitstekend, gouverner c'est prevoir.

* *
*

Indische producten op Nieuw-Zeeland. Blijkens een door de Handelsvereeniging te Soerabaija rondgezonden schrijven, is door den consul-generaal der Nederlanden te Melbourne, aan de N. I. regeering het voorstel gedaan, om eene permanente monstercollectie bijeentebrengen van producten van den indischen landbouw, ten einde die, ter bevordering van den uitvoer dier producten, op Nieuw-Zeeland ten toon te stellen.

In de verwachting, dat de uitvoering van dit denkbeeld, zoowel aan den inlandschen als aan den europeeschen landbouw en aan den uitvoerhandel met het buitenland kan ten goede komen, heeft de indische regeering, door tusschenkomst van den resident van Soerabaija, het bestuur der Handelsvereeniging uitgenoodigd, om hare bemiddeling voor het bijeenbrengen eener zoodanige collectie te verleenen, voor zoover het de producten van den landbouw in Oost-Java betreft en heeft het bestuur der Handelsvereeniging zich daartoe gaarne bereid verklaard.

Er mag verondersteld worden, zegt het *Soer. Hbld.*, dat het de bedoeling van den nederlandschen consul-generaal te Melbourne is, om onder de producten van landbouw te verstaan, zoowel de voortbrengselen in natura als de waren, welke daaruit door de nijverheid op Java worden gefabriceerd.

* *
*

Voor vele ouders zeker een verblijdend bericht van den directeur van O. E. en N., dat voortaan tot de hoogere burgerscholen met 5-jarigen cursus in N. I. en tot de afdeeling A der Koningin Wilhelmina-school te Batavia, ook meisjes zullen worden toegelaten op denzelfden voet als jongens, behoudens dat omtrent hare toelating wordt beslist door het betrokken toezicht houdend college, na den directeur der school te hebben gehoord.

* *
*

Rietbranden op Bezoeki.

(Vervolg.)

Onder den resident de Wit (1890—1894) veranderde de toestand. De maatregelen van de beide vorige residenten werden ingetrokken en geen dessabewaking toegestaan. De branden namen ontzettend toe. Onder dezen resident kregen de hoofden en bevolking den indruk, dat het tegengaan van rietbranden geen bestuurszaak was en hadden de booze elementen vrij spel.

De resident de Vogel (1894—1896) onthield zich van ingrijpende maatregelen, doch steunde de actie zijner bestuurshoofden, met het gevolg dat de rietbranden wat verminderden.

Daarna trad de resident Castens op (1896—1900), onder wiens bestuur de ordonnantie, regelende de bevoegdheid om de riettuinen te laten bewaken door wakers, die door de ondernemingen werden bezoldigd, doch met politiemacht werden bekleed, in werking trad.

De resident zocht zijn steun in de bestrijding der rietbranden voornamelijk in dezen maatregel, terwijl hij van zijne bedoelingen, om de rietbranden tegen te gaan, ondubbelzinnig deed blijken in toespraken, zoo tot de hoofden als tot de bevolking.

Deze resident heeft zich veel laten gelegen liggen aan het tegengaan der rietbranden en ook zijn bestuur mocht bogen op eene gestadige vermindering daarvan. De resident Couperus, uitgaande van de meening, dat de bestrijding der rietbranden minder krachtig zoude zijn, zoo zij door iedere onderneming, individueel op eigen wijze, werd toegepast, dan wanneer zij in handen van het hoofd van gewestelijk bestuur was gecentraliseerd, wist de medewerking van de suikerondernemingen te verkrijgen voor een plan, dat eene strengere contrôle van het bestuur op de rietbranden mogelijk maakte.

Onder zijne rechtstreeksche bevelen had het hoofd van gewestelijk bestuur een hoofdmantri op eene bezoldiging van f 100 's maands met vergoeding van reiskosten, terwijl voor iedere onderneming mantri's voor locaal toezicht, aan den hoofdmantri ondergeschikt, waren aangesteld.

Hiermede was de eerste stap gedaan, om beter inzicht te krijgen in de drijfveeren der rietbranden en een betrouwbaarder bewakingsdienst te verkrijgen en bijgevolg ook het kwaad in zijn wortel aan te tasten.

De maatregelen hebben echter geen vruchten kunnen dragen door den korten duur van het bestuur van den resident Couperus. Na diens vertrek zijn de rietbranden toegenomen.

Uit dit een en ander concludeert het syndicaat, dat er grond is voor de opvatting dat het voor den tegengang van rietbranden van overwegend belang is, dat het hoofd van gewestelijk bestuur, van den aanvang van zijn optreden af, niets nalaat om bij de hoofden en de bevolking de overtuiging te vestigen, dat hij de rietbranden als eene persoonlijke provocatie beschouwt en daartegen energiek wenscht op te treden.

De bewaking van de riettuinen heeft tot nog toe niet de resultaten geleverd, die daarvan verwacht werden. Zoo de wakers niet gekozen worden uit eene klasse van personen, die buiten de plaatselijke dessa-invloeden staan, kunnen zij zelfs als eene oorzaak van meerdere rietbranden worden beschouwd.

Onze bedoeling is daarom niet de bewaking geheel te veroordeelen — zegt het syndicaat — maar wij wenschen alleen als onze meening te kennen te geven, dat de bewaking der riettuinen systematisch moet worden georganiseerd, om het nut te geven, dat zij geven kan.

De inzichten daaromtrent van den resident Couperus worden rationeel geacht en de toepassing daarvan het middel, om mettertijd tot een vertrouwbaren bewakingsdienst te geraken.

Later zullen wellicht andere middelen van actie noodig blijken, waaronder slechts één middel afdoende zal zijn, n.l. dessa-bewaking onder toezicht van bestuurshoofden. Verder zijn gunstige gevolgen gezien van een streng politietoezicht op de bekende kwade elementen in de dessa's en van eene contrôle van de dessa-patrouilles op hunne gangen gedurende de nachtelijke uren.

Dit schrijven heeft tengevolge gehad, dat de resident van Bezoeki de heeren leden van dat departement tot eene conferentie heeft uitgenoodigd, waar besloten is door te gaan met een eenigszins gewijzigd systeem Couperus.

De *bewakingswijze* werd geheel behouden, doch werd de *kader-samenstelling* gewijzigd. Voor de vroegere hoofdmantri's en mantri's zullen er nu bereden hoofd-oppassers komen, direct onder de districts- of onderdistrictshoofden staande.

Naar de meening van het syndicaat zal de hoofdvoorwaarde van elk systeem afhangen, *niet* van het systeem zelve, maar **van den heiligen ernst en vasten wil** van den resident, om het systeem goed toe te passen en aan de vicieuse toestanden een einde te maken.

Het opstel eindigt met den wensch, dat in het belang der geheele suikerindustrie niet alleen, maar ook in dat der veiligheid over geheel Java, vooral ook der veiligheid in de dessa, aan het brandstichten, zoowel van huizen als van riettuinen, dat over geheel Java steeds grooter en ernstiger afmetingen aanneemt, door een krachtig optreden van bestuurswege, zoo noodig en mogelijk gesteund door andere politiemaatregelen, paal en perk worde gesteld.

Aan het *Soer. Hbl.* ontleenen wij het bericht dat de bestrijding van de rietbranden op het programma staat van den nieuwen resident van Madioen. De heer Boissevain heeft met de suikerfabrikanten over te nemen maatregelen geconfereerd. Als eerste maatregel zullen alle inlandsche hoofden en ambtenaren telephonisch verbonden worden, op kosten natuurlijk van de suikerfabrieken.

In het Madioensche, schijnt het, dat de meeste rietbranden beschouwd moeten worden als uitingen van wrok, zegt dat blad.

* *
*

West-Sumatrasche steenkolen. Aan de *Sum. bode* ontleenen wij het bericht dat de controleur van Baros een onderzoekingstocht gedaan had naar het binnenland, waar in het gebergte rijke steenkolenlagen te vinden zouden zijn.

Inderdaad heeft men daar steenkool aangetroffen, eene zekere hoeveelheid daarvan naar Baros overgebracht en een gedeelte bij wijze van proef op den gouvernementsstoomer „Condor" verstookt. Naar we vernemen, moeten de kolen van goede kwaliteit zijn, doch in bijzonderheden konden omtrent den uitslag van het onderzoek geene inlichtingen worden verstrekt.

* *
*

Onder het hoofd **„Aardappelen in de Preanger"** lezen wij in het *Soer. Hbl.*, dat er in die streken door de inlanders heel wat aardappelen verbouwd worden en dat er nu zoo'n ruime hoeveelheid voorhanden is, dat de stumperds de vruchten van hun noesten arbeid slechts kwijt kunnen raken aan Chineezen en daarmede gelijk gestelden voor *60 cent per pikol*.

De *Preanger-bode* hoopt, door dit bekend te maken, dat de andere bladen zullen helpen, om hen, wie 't aangaat, handelaars dus, die in de groote steden gemakkelijk de goede Preanger-aardappelen van de hand kunnen zetten, te wijzen op deze eenige gelegenheid, om goedkoop aan dit voedingsmiddel te komen.

Het blad doet zulks omdat het hoopt, dat de meerdere vraag aanleiding zal wezen tot eenige verhooging der prijzen, welke den armen inlander ten goede komt, die thans zijn arbeid zoo beloond ziet, dat de kosten, die daarmede gepaard gingen, niet worden vergoed.

Er liggen, zegt dat blad, geen honderden, maar duizenden picols ter afzending gereed, waarop de Chineezen als een welkomen buit azen.

* *
*

Op last van den Gouverneur-Generaal heeft de directeur van B. B. een rondschrijven gericht tot alle residenten, met opdracht hun europeesche en inlandsche ambtenaren aan te sporen met kracht de clandestiene ontginning van woeste gronden tegen te gaan. Bij het verleenen van vergunning moet zooveel mogelijk worden vermeden strooken bosch uittegeven rondom bronnen en langs rivieren en beken.

* *
*

Er zal, blijkens het *Bat. Nbl.*, eene nieuwe proef worden genomen met de opleiding van kinderen van europeesche afkomst tot ambachts- of handwerkslieden, op den voet van een vastgesteld reglement, waarin o. m. het navolgende voorkomt:

Art. 1. Bij de verschillende korpsen en inrichtingen van het leger, zoowel op Java als op de Buitenbezittingen, is de gelegenheid opengesteld, om kinderen van het mannelijke geslacht van europeesche afkomst, in N. I. geboren of gevestigd, kosteloos onderricht te doen erlangen in een der werktuigelijke ambachten of handwerken, als dat van wagenmaker, zadel- en tuigmaker, kleermaker, schoenmaker enz. dan wel in een der bouwambachten, als dat van timmerman, smid, metselaar, verver, steenhouwer enz.

Art. 2. Onder kinderen van europeesche afkomst worden verstaan, kinderen van europeesche of daarmede gelijkgestelde vaders.

Art. 3. Zij moeten hun veertienjarigen leeftijd bereikt hebben, doch mogen hun zeventiende jaar nog niet zijn ingetreden.

Art. 7. Zij zullen eene toelage genieten van f [illegible] per maand in het eerste jaar en, bij goed gedrag en ijver, van f 8 in het tweede en f 10 in het derde jaar.

Art. 8. Zij zullen geene militaire kleeding dragen, blijven bij hun ouders of verzorgers inwonen en zijn niet aan de krijgstucht onderworpen enz.

Art. 11. De personen, belast met hun opleiding, genieten voor iederen leerling eene toelage, bedragende voor de eerste vier leerlingen per hoofd f 2.50 en voor iederen leerling meer f 1 per maand.

Art. 12. Op den 15 Februari van elk jaar wordt door de gewestelijke militaire commandanten aan het departement van oorlog eene naamlijst ingediend der jongelieden, die onderricht genieten, met aanwijzing van het ambacht en voorzien van de vereischte aanteekeningen, omtrent leeftijd, gedrag, aanleg, geschiktheid enz. enz.

West-Indische Berichten.

De *Amigoe di Curaçao*, die zich veel laat gelegen liggen aan verbetering van den toestand in de kolonie en daarvoor in zakelijken, helderen betoogtrant ijvert, wijdde een serie artikelen aan de hoedenindustrie of Curaçao, waarvan het belang voor de kolonie ook in dit blad reeds werd vooropgezet.

De *Amigoe* geeft, aan de hand van een opstel in de Januari-aflevering van het *Bulletin of the Department of Agriculture* (Kingston, Jamaica), eenige beschouwingen over de hoeden-industrie in het district Suaza van de columbiaansche republiek, waaruit blijkt hoe daar b.v. in tegenstelling met hetgeen men op Curaçao ziet geschieden, zeer veel zorg besteed wordt aan de bereiding van het stroo. Terwijl men zich hier vergenoegt met de, van Maracaibo ingevoerde gespleten en gedroogde *ippi appa*, (bladeren eener palmsoort) nog eens flink in de zon te drogen, omdat het door de zeereis weer ietwat vochtig is geworden, ziet men in het genoemde district Suaza het stroo met zeer veel zorg vlechtbaar maken.

De *ippi appa* wordt daar gekookt en gedroogd, maar dat luistert zoo nauw, dat het slechts door bekwame kooksters kan worden verricht. Deze zorgvuldige bereiding van het stroo geeft aan de hoeden de zoozeer gewilde buigzaamheid.

De wijze van vervoer van het stroo naar Curaçao in barken, waar het water over heen slaat, kan niet dienstig zijn aan het behoud der goede hoedanigheid van het stroo, zoodat ook hierin verbetering zal moeten worden gebracht, terwijl proefondervindelijk kan worden uitgemaakt of het bereide stroo, zooals het op Curaçao wordt ontvangen, niet nog een nieuwe bereiding zou moeten ondergaan.

Niet alleen het koken en drogen van het stroo vereischt een groote mate van vaardigheid, maar ook het vlechten der hoeden. In het aangehaalde opstel van het *Bulletin*, wordt opgemerkt, dat een lange tijd van voorbereiding noodig is om een goede hoedenvlechtster te worden. Gewoonlijk worden de meisjes reeds in haar elfde jaar aan het werk gezet en moeten zij zich dan voortdurend blijven oefenen.

Die voorbereiding en opleiding voor het vak laat op Curaçao zeer veel te wenschen. In het district Suaza wordt het hoedenvlechten als een kunst beoefend, die men om den reeds verworven goeden naam in eere tracht te houden. Op Curaçao drijft de hong

---

wil inzien.

Reeds spoedig na aankomst te Padang, had hij op een bal in de societeit kennis gemaakt met Sally van Zanten, la reine du bal, die al heel gauw, nadat de kennismaking bij andere gelegenheden was hernieuwd, liet blijken dat de knappe, jonge man, die bovendien uitstekend walsen kon, haar niet onwelgevallig was. Hermans, in den beginne nog onder den indruk van het afscheid, dat hij van zijn verloofde in Holland had moeten nemen, bleef een tijdlang een gereserveerde houding bewaren, maar de voorkeur, die het meisje hem boven alle andere cavaliers bleef schenken, liet niet na indruk op hem te maken. Het streelde zijne eigenliefde niet weinig, toen hij niet slechts een enkele maal, doch herhaaldelijk tot de ontdekking kwam, dat het mooiste meisje van de plaats in zijn gezelschap als het ware opleefde, na te voren tegenover derden een, bijna onbeleefde onverschilligheid te hebben aan den dag gelegd. En zoo van lieverlede had hij zijn gereserveerde houding laten varen en was er eene soort intimiteit tusschen hen gekomen, niettegenstaande ook zij zeer wel wist, dat hij reeds verloofd was. Maar in dien omgang geraakte het beeld der afwezige al meer en meer op den achtergrond . . . .

Sally is eerstdaags jarig en de familie heeft voor dien dag een groote pic-nic naar een der eilandjes op de kust in uitzicht gesteld. Dat Hermans bij de voorbereidende maatregelen moest worden geraadpleegd, sprak als het ware van zelf. Ook Wolters, die mede tot de goede kennissen der familie behoorde, had zich daarbij een taak zien toebedeeld, die niet al te moeilijk viel, daar papa van Zanten uitdrukkelijk had verklaard, dat hij geen kosten ontzag om het feest, waartoe onder andere ter plaatse een pondok moest worden opgeslagen, te doen slagen.

Wolters en hij waren heden druk in de weer geweest om de minoeman in te slaan en tambangans (roeibooten) voor den overtocht te bestellen, terwijl ze bovendien eens waren gaan kijken naar den bouw van de pondok, waarvan de inrichting meer speciaal aan hem was toevertrouwd.

Toen ze nu hedenavond tehuis kwamen, lag daar een briefje van Sally, waarin deze Hermans namens haar ouders uitnoodigde om morgen avond over die pondok te komen praten en dan tegelijk te blijven soupeeren. Een broertje van haar verjaarde juist en er zou daarom tevens een familiefeestje zijn, heel intiem, entre nous en volmaakt sans gêne hoor?

Hij had Wolters den inhoud van het ontvangen schrijven meêgedeeld, die er eerst om gelachen had en sprak van grof geschut, dat in batterij werd gebracht, maar plotseling ernstig werd, toen hij liet blijken dat die scherts bij hem niet in goede aarde was gevallen.

„Schrijf terug, dat je morgen in den loop van den dag heel graag eens over dat ding wilt komen praten, maar maak je van dat intieme, entre-nous, sans gêne soupeetje af.

„Waarom?"

„Ja, als je dat zelf niet begrijpt, dan kan ik je het waarom ook niet bijbrengen," had Wolters gezegd, die zich daarop in zijn kamer had teruggetrokken, om echter later in den avond op dit onderwerp terug te komen, met den zooeven geschetsten uitslag.

't Was niet voor de eerste maal geweest, dat Wolters hem er vriendschappelijk veelal schertsenderwijze op gewezen had, dat hij een weinig te ver ging en zich niet zoozeer moest laten meesleepen door de avances, die hem van die zijde werden gemaakt. Hij had er vroeger om gelachen, overtuigd van zijn liefde voor haar, wie hij zijn woord had verpand. Maar nu?

Achterover in zijn stoel liggend, met de oogen half gesloten, als droomend in de zoele mijmernatuur, doorleeft hij het leven der laatste maanden weer en dringt het besef tot hem door van een nieuwen, gewichtigen factor, waarvan het bestaan hem natuurlijk niet onbekend kon gebleven zijn, maar het gewicht nimmer tevoren zoozeer werd ingezien als thans 't geval is.

Machtig trekken hem die donkerbruine oogen aan, lichtend bijwijlen uit het, door gitzwart haar omlijst profiel, sprekend dan van hartstocht, moeizaam bedwongen, van een verlangen . . . .

Met 'n zinnelijk lachje houdt hij 't beeld vast, dat hem, zinsbegoochelend voor den geeft zweeft . . . .

Maar plotseling, eerst vaag in flauwe lijnen, dan helderder steeds meer ziet hij een ander beeld opdoemen, een lief blondkopje, dat zich zoo vertrouwensvol aan zijn borst vleide, toen hij bij het afscheid troostend sprak van een spoedig wederzien, doch waaruit nu een blauw oogenpaar hem aanstaart, vragend verwijtend.

Onwillig haalt hij de schouwers op, als zich niet bewust een verwijt te hebben verdiend. Een vergissing is toch menschelijk niet waar? Men kan zich toch wel eens nader bedenken?

Het visioen, door zijne beweging van zoo even voor 'n oogenblik verjaagd, doemt weer op, zich aan hem opdwingend, al wil hij het niet zien, nu niet, nu hij aan wat anders wil denken.

Telkens verjaagd en telkens wederkeerend, dat vriendelijk, nu van smart getuigend gezichtje, begint eindelijk tot hem te spreken van een nog zoo kort, gelukkig verleden vol zoete hope, van een droom van toekomstig geluk, dien het heden dreigt te verstoren, trots eeden zonder tal, bezworen met gloed en heilig vuur.

Lang blijft hij, in gepeins verzonken, stil in zijn stoel liggen, doodstil.

Plots richt hij zich, met een ruk, op. Zich onwillekeurig omkeerend daarbij, bemerkt hij Wolters, die hem reeds sedert eenige oogenblikken van uit de voorgalerij heeft gadegeslagen. Opstaand gaat hij, met de hand tot verzoening uitgestrekt, naar zijn huisgenoot toe.

„Ik heb 't zoo even niet zoo kwaad gemeend", spreekt hij. Wolters bromt, de hem aangeboden hand aannemend, wat voor zich uit.

„Je hadt gelijk. Ik zal morgen Sidin met 'n briefje naar de van Zantens sturen om voor de invitatie te bedanken" gaat Hermans voort.

De ander kijkt hem 'n oogenblikje aan, als vertrouwde hij zijn ooren niet. Niet lang echter dan reikt hij zijn huisgenoot de hand, hem met de vrije hand op den schouder kloppend.

„Laten we daar nog 'n whisky-soda op pakken, maar hier voor, anders krijgen we nog de heele sawah op ons dak."

Sidin en Djan, door de gilstem van Wolters uit hun opiumdroomen opgeschrikt, komen aangestrompeld, onwillig, loom, den hoofddoek onder het loopen aanleggend en blijkbaar verwonderd als ze bemerken, dat al dat geroep slechts diende om een paar whisky-soda's gereed te doen maken.

Spoedig zitten de beide jongelui in de achtergalerij hunner woning. Wolters neemt z'n glas op:

„Daar ga je kerel, en je meisje er bij. Over Sally zou 'k me niet al te ongerust maken. die heeft er al zooveel van ons aangehaald en weer laten loopen."

Een oogenblik betrekt het gelaat van den ander bij de toespeling op het gevaarlijk spelletje, dat hij gespeeld heeft. Maar:

„Ze wist immers dat je al verloofd was." spreekt Wolters.

„Gerustgesteld nu weer zet Hermans zijn glas aan de mond:

„Prosit."

de lieden om zich zooveel mogelijk te haasten om betaling voor den arbeid te erlangen. Dààr stelt men er een eer in *goede* hoeden aan de markt te brengen, hier is het hoofddoel zoo veel en zoo vlug mogelijk werk te leveren.

Ten einde hierin verbetering te brengen en dusdoende aan het curaçaosch product eene markt te verzekeren, zou het noodig wezen dat de opkoopers meer aandacht gaan wijden aan de hoedanigheid van het artikel en betere prijzen besteden voor de fijner gevlochten exemplaren, mindere voor de slechtere soorten.

De *Amigoe* wijst dan nog op eenige, aan de hoedenindustrie op Curaçao klevende gebreken om te besluiten met de hoop, dat het der Curaçaosche Maatschappij tot bevordering van landbouw enz. zou gegeven zijn om hierin verbetering te brengen.

In eene, den 4en dezer te houden algemeene vergadering dier maatschappij zou niet alleen dit onderwerp, maar ook de quaestie van het aanschaffen eener boormachine, van den vruchtenexport en van het landbouwcrediet ter sprake worden gebracht.

* * *

Er is, naar het schijnt, reeds een begin gemaakt met de poging om Curaçao te bebosschen. De *Amigoe di Curaçao* wist ten minste te berichten, dat langs den weg van Santa Rosa bij de zoogenaamde Salina grond door arbeiders in gouvernementsdienst wordt bewerkt. Naar het blad vernam gold het daar het nemen eener proef met den aanplant van mangroves en kokospalmen.

Laat ons hopen dat deze proef moge slagen, want ontegenzeggelijk is het, dat meerdere begroeiing van het eiland aan de vruchtbaarheid zal ten goede komen.

Terwijl dus het bestuur de hand aan den ploeg gaat slaan — zij het dan ook ter elfder ure — en uit de west-indische bladen, zoowel de curaçaosche als de surinaamsche, een hoopvol vertrouwen spreekt in de goede bedoelingen der nederlandsche regeering ten opzichte van onze west-indische bezittingen, treft het dubbel onaangenaam in een nederlandsch orgaan, de jongste *Amsterdammer*, den verkoop der west-indische eilanden te zien bepleiten. Het is waar, de schrijver, P. C. Hansen, wil de opbrengst, die hij op een 50 millioen schat niet in de nederlandsche staatskas zien vloeien — dat zou trouwens ook al te gek wezen — maar ten bate van Suriname zien aanwenden, om die kolonie te doen opbloeien — natuurlijk niet in de laatste plaats in het belang van vaderlandsche handel en industrie. Doch hiermee komen we aan het immoreele, dat aan die verkoopsplannen, God betere 't eens zelfs door een indisch blad onder de leuze van zelfbeperking aan de hand gedaan, ten grondslag ligt. Naast het non possumus, dat er o. i. geheel misplaatst uit spreekt, treft ons de lichtheid van gemoed bij het aanprijzen van het loslaten van een min of meer groot stuk Nederland, niet beseffende dat we op die wijze voor de heele wereld ons zelven zouden teekenen als een liquideerende firma, die langzamerhand haar zaken gaat inkrimpen om eindelijk geheel van het tooneel te verdwijnen. De immoraliteit van zulke plannen springt te meer in het oog, waar het onze west-indische eilanden geldt, welke nog velen herbergen, die ondanks alles de trouw aan Nederland hebben bewaard. Dezen zou dan, volgens den heer H., de gelegenheid moeten worden geboden om hun, daar verbetering in den, onder ons bestuur en door verwaarloozing onzerzijds ingetreden toestand te brengen boven onze krachten zou gaan, te versjacheren grond te verwisselen tegen een vestiging in Suriname, waar — men behoeft de curaçaosche bladen er maar op na te slaan — het klimaat den eilanders zoo goedgezind is, dat menig Curaçaonaar, die er heen toog om werk te zoeken, er voor goed is gebleven — doch onder den grond.

Hopen wij dat uitingen van kleinmoedigheid als de hier geciteerde zich niet al te dikwerf mogen herhalen, waar de taak, die deze regeering op zich nam, in de eerste plaats eischt het zelfbewuste optreden der geheele natie en haar ernstige overtuiging van het vitale belang, dat voor haar in het behoud der koloniale machtstelling is gelegen.

En mocht ons al voorbeschikt wezen dat wij te eenigertijd het bezit onzer koloniën zouden moeten derven, dat wij dan toch tot het laatste oogenblik ons deze waardig betoonen, opdat dan niet, tot onze eigen schade en schande, met het strijken onzer driekleur ook alle herinnering aan hetgeen eens was voor deze verloren ga.

* * *

De *Nieuwe Sur. Cour.* gaat, aan de hand van door verpleegden aan dat blad verstrekte gegevens, een boekje opendoen over de toestanden op Groot-Chatillon, het leprozengesticht in Suriname. Het blad gaf nu pas één artikel over dit onderwerp. Daaruit zou echter, als ten minste alles waar is, reeds afdoende blijken dat er veel in die inrichting voor verbetering vatbaar is.

Ongetwijfeld zal gouverneur Lely niet nalaten aan dit onderwerp zijn aandacht te schenken. Het zou toch niet aangaan dat men deze, tengevolge van hunne ziekte, uit de maatschappij gestootenen het in hun gedwongen afzondering aan een goede verpleging liet ontbreken.

* * *

De afgevaardigde H. van Kol, die bij het vertrek der laatste curaçaosche mail zich reeds op de bovenwindsche eilanden bevond, werd den 22sten dezer op Curaçao verwacht. Hij zou vijf dagen op het eiland doorbrengen en dan op Bonaire en op Aruba een kijkje gaan nemen.

* * *

Curaçao wordt in den laatsten tijd door meerdere vreemde stoomvaartmaatschappijen in het vaarplan opgenomen. Laatstelijk was dit het geval met de Austro-amerikaansche stoomvaartlijn der gebroeders Casulich te Triest.

De curaçaosche bladen toonen zich verheugd doch tevens verbaasd over deze meerdere belangstelling.

* * *

De fransche kabelmaatschappij, die voor de telegrafische verbinding van Curaçao met de buitenwereld zorg draagt en ingevolge het bestaande contract tot nu toe jaarlijks moest worden gesubsidieerd, zag ten vorigen jare hare inkomsten ver boven het, haar gewaarborgd bedrag stijgen, en moest dientengevolge aan het koloniaal bestuur een som van f 10504.02 uitkeeren.

* * *

Aan de laatst ontvangen surinaamsche bladen ontleenen wij nog het bericht, dat de uitgestelde vergadering van aandeelhouders in het placer de Jong het voorstel heeft aangenomen, strekkende om gedeelten der concessie in onderhuur af te staan.

Van vreemde Koloniën.

Kort overzicht van de voornaamste gebeurtenissen. Door het engelsch Lagerhuis werd een motie van den afgevaardigde Samuël aangenomen, waarin bij de regeering aangedrongen wordt, om zich met de mede-onderteekenaars van het verdrag van Berlijn te verstaan tot het nemen van maatregelen, strekkende om een einde te maken aan den ongelukkigen toestand, waarin (naar beweerd wordt) de Congostaat, in strijd met de bepalingen van dat verdrag wordt gehouden.

De, door den heer Chamberlain voorgestane doch door de engelsche liberale pers afgekeurde nieuwe richting, waarin de handelspolitiek van het land zou worden geleid, wordt door de australische pers vrij wel eenstemmig op ironische wijze besproken. Toch zullen de Australiërs een weinig bakzeil moeten halen, als ze ten minste niet voornemens zijn een lageren toon aan te slaan tegenover de vreemde mogendheden, die zich in het vijfde werelddeel hebben genesteld. Zelven hebben zij geen vloot waarmede zij den Franschen de Nieuwe Hebriden en den Duitschers den Bismarck-archipel zouden kunnen betwisten. In Queensland zelf, den bondsstaat, die in dit opzicht den grootsten honger aan den dag legt, hebben nu eenige Duitschers, onder de leiding van den consul van hun land, zich vereenigd met het doel om genoemden archipel te koloniseeren met zwarte arbeiders uit Queensland, die van lieverlede, met het oog op de leuze van een blank Australië, gedaan krijgen, en met in dien staat gevestigde duitsche huisgezinnen. Wat zullen de brisbanesche bladen vuur en vlam spuwen over dezen snooden toeleg, want al berust men daar, noodgedwongen in het belang der federatie in de geleidelijke afschaffing van de gekleurde en goedkoope werkkrachten, blanke kolonisten heeft het schaarsch bevolkte land hoogst noodig.

De fabrikanten van Lancashire drongen bij den engelschen minister voor Indië aan op afschaffing van invoerrecht op hun katoentjes in Engelsch-Indië. De heer Hamilton beduidde hun dat 't heusch niet zou gaan, daar de kolonie, met het oog op den economischen toestand geen enkele der bestaande inkomsten kon missen.

Koning Menelik heeft besloten om alle handelsmonopoliën in zijn land af te schaffen, hetgeen niet anders dan ten goede kan komen aan de handelsbeweging tusschen zijn land en de naburige engelsche en fransche koloniën. Zijn soldaten, die generaal Manning in diens strijd tegen den fanatieken Mollah moeten bijstaan, schijnen beter de kunst te verstaan, om zich de derwisjen van het lijf te houden, dan de inlandsche troepen in engelschen dienst. Zij moeten hun aanvallers een geduchte nederlaag hebben toegebracht en nu op weg zijn om de Engelschen te helpen, den Mollah zelf in te sluiten. Als deze nu maar niet het cordon aan den engelschen kant verbreekt op even gevoelige wijze, als hij de colonne Plumkett uit elkaar sloeg.

De nieuw benoemde gouverneur-generaal van Algiers, Jonnart, heeft onlangs gelegenheid gevonden om in een officieele rede te verklaren dat hij voor het behoud der repressieve rechtbanken voor de inboorlingen was, welke rechtsinstelling door een zekere categorie van lieden in Frankrijk, gedreven door een soort ziekelijke philantropie, werd afgekeurd, doch noodig is gebleken wegens toeneming van het aantal misdrijven tegen het leven en den eigendom in die kolonie, tengevolge van een te vroege toepassing van de, voor Frankrijk geldende rechtspraak op, daarvoor nog niet rijpe inboorlingen.

In het Zuiden der provincie Oran dier kolonie maken de Marokkanen, die eens over de grens komen wippen, het vrij bont. De heer Etienne, president der kamer van afgevaardigden, wees er den premier, minister Combes op, die daarop te kennen gaf, dat onlangs maatregelen genomen waren, om aan dien toestand een einde te maken. Intusschen zijn dientengevolge van den 1en September 1901 tot den 1en April l.l. niet minder dan 56 dooden en 43 gewonden aan fransche zijde gevallen.

Onlangs moet volgens de *Deutsche Kolonial Zeitung* in een conferentie, waaraan de duitsche secretaris voor koloniën en de directeuren der Otavi-mijnen en van de South West Afrika Co. deel namen, besloten zijn, om bedoelde mijnen rechtstreeks door een spoorweg met Swakopmund te verbinden en den spoorweg door te trekken tot de concessie van de South West Africa Co., die daardoor natuurlijk zeer in waarde zal stijgen. De kosten van de lijn worden op 15 millioen mark geraamd. Van het oorspronkelijk plan om de Otavi-mijnen met Karibib, aan de lijn Swakopmund-Windhoek, te verbinden werd afgezien.

* * *

Het Observatorium te Phulien in Indo-China De directeur van den metereologischen dienst in Indo-China is onlangs met een gedeelte van de, daartoe benoodigde instrumenten, naar het Centraal Observatorium te Phulien vertrokken, welks bouw kortelings is voltooid.

Het is op een, 120 meters hoogen heuvel gelegen en bevat een woning voor den directeur, een groote zaal, dienende als bureau voor de metereologen en rekenaars, die belast zijn met het uitwerken van de dagelijksche voorstelling der isobarometrische krommingen; verschillende bureaux, waarvan er een voor den telegrafischen dienst is bestemd; en een bibliotheek in het rez de chaussee van den anemometrischen toren, die het geheel aan de Oostzijde besluit.

De toren heeft een hoogte van 30 meters en heeft vier verdiepingen. De eerste verdieping is bestemd voor bureau van den directeur; op de tweede bevindt zich het magazijn van toestellen, die niet voortdurend in gebruik behoeven te worden gesteld, benevens een gedeelte van het archief; de derde verdieping is bestemd voor spectroscopische studiën en waarnemingen; terwijl de vierde den grooten electrometer Mascart zal bevatten.

Boven in den toren bevindt zich een lokaaltje voor het opnemen van wind-richting en sterkte. De daartoe benoodigde inrichting wordt in functie gesteld door een windwijzer en een windmeter.

Men bereikt het observatorium langs een 2800 meters langen, voor voertuigen en zelfs voor automobielen bruikbaren weg, die langs de hellingen van den heuvel werd aangelegd.

Het observatorium is nog verre van gereed. Er ontbreekt nog het grootste gedeelte van de benoodigde wetenschappelijke installatie, dat op het oogenblik onder handen is. Ook is het personeel nog onvoltallig. Er zullen meerdere metereologen en adjunct-metereologen aan de instelling worden toegevoegd. Ook moet er nog een paviljoen worden gebouwd voor de magnetische instrumenten, dat minstens 200 meters van het observatorium moet verwijderd liggen, met het oog op de vele hierin aanwezige metalen voorwerpen.

Tot de instrumenten, die nog behalve de magnetische voor het observatorium worden verwacht, behooren: een meridiaankijker, sterre-uurwerken, seismographen, magnetographen en eindelijk alle optische toestellen, benoodigd voor het bestudeeren van de luminositeit der atmospheer.

In afwachting van het oogenblik, dat het observatorium in functie kan worden gesteld is te Haiphong, de haven van de hoofdplaats van Tongkin, Hanoi, een centraal-bureau voor metereologische waarnemingen gevestigd, waar alle inlichtingen van de verschillende metereologische stations in Indo-China en uit den vreemde worden verzameld en geregistreerd. Dit bureau is dus slechts een inlichtingen-bureau en niet bestemd voor studiën en wetenschappelijk onderzoek.

Nu wij het hier toch over een nieuw-gebouwd observatorium hebben, kan nog worden meegedeeld, dat de *Hankow Daily News* meldde, dat de duitsche regeering voornemens is, te Tsingtau een observatorium te doen bouwen en daartoe een som van 780000 marken zou beschikbaar stellen. Professor Braun, van de hoogeschool te Heidelberg, zou met de leiding worden belast. De Duitschers willen geen inboorlingen onder het technisch personeel van het, aan te leggen observatorium opnemen, daar de ondervinding zou hebben geleerd, dat men geen vertrouwen kan stellen in hun wetenschappelijken arbeid.

* * *

De tea-cess op Ceylon. Tengevolge van de concurrentie van Voor-Indië, dat dertig jaren geleden nog geen thee verbouwde en in 1900 197.5 millioen engelsche ponden op de markt bracht, zagen de theeplanters op Ceylon zich ernstig in hun belangen bedreigd. In stede van om staatshulp te verzoeken, beschermende rechten of iets dergelijks te vragen, richtten zij eene vereeniging van theeplanters op, welker hoofddoel bestaat in het maken van reclame voor het ceylonsch product.

Toen de vereeniging in 1893 geld noodig had voor hare inzending ter tentoonstelling te Chicago, kwamen zij op het denkbeeld om zich een kas te scheppen. Hiertoe werd besloten om van het uitgevoerd product een recht te heffen, de zoogenaamde *tea-cess*, die thans ongeveer 350000 roepijën d. i. omstreeks 280000 gulden opbrengt en sedert 1895 in het geheel nagenoeg 900000 gulden heeft opgebracht, welk bedrag werd besteed tot het onderhouden van speciale agenten, reclame, en verspreiding van monsters enz. in de voornaamste landen der wereld, ten einde daar tot den rechtstreekschen verkoop te geraken, d. i. zonder de tusschenkomst van de londensche markt, om aldus het product te onttrekken aan het engelsch invoerrecht, dat wegens den zuid-afrikaanschen oorlog tot 6 pence per pond werd opgevoerd, en aan de eischen van den tusschenhandel. Terwijl de rechtstreeksche verkoop van Ceylonthee aan het buitenland in 1896 nog slechts 12 percent van den oogst bedroeg, was dit percentage in 1901 tot 40 gestegen.

Voor 1903 wordt de oogst van Ceylon-thee op 154 millioen engelsche ponden geraamd. De vereeniging van ceylonsche theeplanters rekent dat van deze hoeveelheid 14 millioen in Rusland, 2 millioen in overig Europa buiten Engeland, 1 millioen in Afrika, 14 millioen in Amerika, 1 millioen in Engelsch-Indië, 21 millioen in Australië, en 5 millioen in het Verre Oosten, d. i. 58 millioen engelsche ponden rechtstreeks zullen kunnen worden verkocht, met terzijdestelling van de londensche markt, tetwijl Engelsch-Indië in den loop van 1902 in het geheel slechts 20 milloen ponden op die wijze heeft kunnen plaatsen.

De goede resultaten, door de ceylonsche planters verkregen, hebben hun engelsch-indische collega's tot navolging aangespoord en den 20en Maart l.l. is op het, daartoe door hen gedaan verzoek, door den wetgevenden raad der kolonie een wetsontwerp aangenomen, waarbij de *tea-cess* voor Engelsch-Indië van kracht werd verklaard.

Men ziet hierin wel een merkwaardig voorbeeld van de toepassing van het engelsche: „help yourself", dat wellicht ook elders en in andere opzichten navolging verdient.

* * *

De lepra in Engelsch-Indië. Omstreeks twaalf of dertien jaren geleden werd aan eene commissie opgedragen om in Engelsch-Indië de oorzaken der lepra, die daar groote verwoestingen aanricht, te bestudeeren en na te gaan welke middelen zouden moeten worden aangewend om de verbreiding der

ADVERTENTIËN.

P. Happel Jr.

CUISINIER.

v. Kinsbergenstraat 85d,

DEN HAAG.

Uitzending van Diners.

Koude en warme Schotels.

B. F. C. DALDERUP,

ATJEHSTRAAT 68—68a—70, hoek Batjanstraat.

Het beste en voordeeligste adres voor

BUSGROENTEN.
UITGEWOGEN GROENTEN.
ZUURKOOL.
GEDROOGDE GROENTEN.
GEDROOGDE VRUCHTEN.
VRUCHTEN IN BLIK.
GELD. ROOKWORST.

Simplex Rijwielen.
Gramophones.
Sport-Artikelen.
Sport-Kleeding.

FRANS ERNST,
Buitenhof 1, 's-Hage.

Buitenverblijf

HUIZE ROSENBERG-APELDOORN.

Besch. omgeving. — Ruime Villa.

Wordt v. blijvend of tijdelijk gunstig aanbevolen.

G. H. VAN DISSEL,

ARTS.

Orthopaedie, Massage en Heilgymnastiek.

DEN HAAG,

Laan van Meerdervoort 215.

Spreekuren van 12½ tot 2½.

KON. NED. STOOMVERWERIJ

Opgericht 1864.

J. HOEVELS.

ROTTERDAM.

CHEMISCHE WASSCHERIJ.

Franco toezending. Franco retour.

DAMES LAMBOOY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, „ „
B. STRAUB, Frederikstraat 10, „ „
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, „ „

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT,

Den Haag.

Logies te bespreken

per maand, week en dag.

Haagsche Assurantie-Compagnie

voor Brand enz. van 1805

te 's Gravenhage.

Kantoor **Z. O. Buitensingel 245** b/h. Bezuidenh.

Directeuren:

C. W. VERSTEGE en Mr. W. F. G. MASTENBROEK.

Commissarissen:

Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT
Mr. J. G. GLEICHMAN.
A. J. H. VAN KAPPEN.

G. Nelck,

Behanger, Stoffeerder en Beddenmaker,

Van Merlenstraat 55,

'S-GRAVENHAGE.

Levert en Repareert alle Gestoffeerde

Salon- en Eetkamer-Ameublementen.

Belast zich met verhuizen en in orde brengen van GEHEELE INBOEDELS onder waarborg tegen **concurreerende prijzen.**

Coöperatieve Vereeniging „DE WEKKER".

REFORMKLEEDING.

Zeestraat 29, Den Haag.

REFORM-COSTUUMS van af f 30.—

Alle Liberty-linnens voor Costumes en Blouses voorhanden.

Afnemers boven f 20.— 's jaars deelen mede in de winst.

CHRISTN. ALKA, voorheen ALKA en WECKESSER,

Vlugge bediening. — **Solliede artikelen.**

Paviljoensgracht 21a. **'s Gravenhage.**

Fabriek van alle soorten Koperen en Houten Blaasinstrumenten.

Leverancier zoowel Binnen- als Buitenlandsch voor HARMONIE-, FANFARE- en STRIJKORCHESTEN.

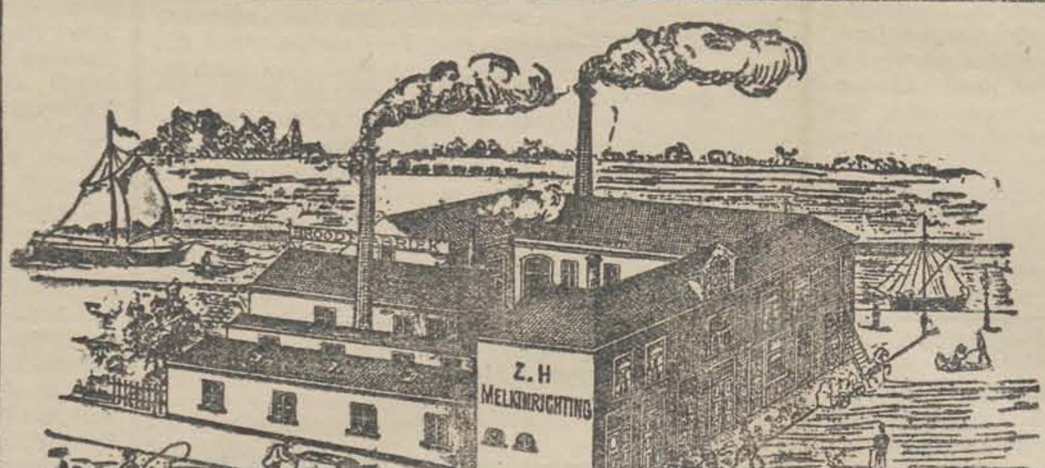
Specialiteit in
Saxophons, Obo's, Engelsche Hoorns, Fagotten, Bas-Clarinetten, Böhm-Clarinetten en Böhm-fluiten.
enz enz.

Clarinetten van hout en caoutchouc.

Scherp concurreerende prijzen.

Groote Magazijnen van alle op dat gebied behoorende Artikelen.
Guitares, Citers, Banjo's, Harmonica's, enz.
Ook alle daarbij behoorende Artikelen.
Goedkoopste adres voor
Reparatie aan alle Muziekinstrumenten.

Prijscourant op aanvraag gratis.

De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Rijswijksche Weg,

heeft haren **snellen bloei** te danken aan het leveren van heerlijk brood bereid uit de ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.

Speciaal adres voor

Zoet Roggebrood en Bruinbrood.

☞ In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend gewaarborgd is.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,

Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerken.

Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES
WONDEROLIE-PASTILLES } zeer aangename laxeermiddelen.

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGEERINGEN.

Zie aanbevelingen **Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg, Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen,** enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk. **Te bekomen bij alle Apothekers.**

C. L. Arbeiter,

Spuistraat 63. ❖ **Den Haag.**

HOFBONTWERKER.

Grootste sorteering van uitsluitend Ia Pelterijen.

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

Magazijn van Muziekinstrumenten.

GEBR. KOK (Gevestigd sedert 1848)

'S-GRAVENHAGE, Gortstraat 17. AMSTERDAM, St. Janstraat 31.

Speciale inrichting voor het repareeren van alle soorten Strijkinstrumenten.

Snaren, Strijkstokken, Étuis, enz. enz.

☞ Specialiteit in Strijkstokken:

A. VIGNERON á Paris en RICH, WEICHOLD Dresden.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvrage **gratis** toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST" te **'s-GRAVENHAGE** en te **WELTEVREDEN** ter beschikking van belangstellenden.

ETABLISSEMENT
VOOR
PEDI-MANICURE BEHANDELING.

Anglo-American Therapie.

SCHOONHEIDS-MASSAGE.

Gezichtstoombaden, Electrische Gezicht- en Schoonheids-Massage.

(Systeem Heinrich Simons, Berlin).

Consult iederen dag van 2—4 uren.

Willemstraat 77, bij de Mauritskade.

's-GRAVENHAGE.

Chaussures Françaises et Americaines

A. Kogels & Zoon,

56. Prinsestraat 56. — 's-Gravenhage,

Ruime Collectie

SALON- en WANDELSCHOENTJES

in Peau de Suède, Chevrau glacé en Linnen.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHE LLOYD"

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam. 1903	van Marseille. 1903	te Port-Said. 1903	te Padang. 1903.	te Batavia. 1903.
Salak	13 Juni	25 Juni	30 Juni	19 Juli	21 Juli
Lawoe	27 „	9 Juli	14 Juli	2 Aug.	4 Aug.
Ardjoeno	11 Juli	23 „	28 „	16 „	18 „
Goentoer *	25 „	6 Aug.	11 Aug.	30 Aug.	1 Sept.
Merapi	8 Aug.	20 „	25 „	13 Sept.	15 „
Gedé	22 „	3 Sept.	8 Sept.	27 „	29 „
Oengaran	5 Sept.	17 Sept.	22 Sept.	11 Oct.	13 Oct
Sindoro *	19 „	1 Oct.	6 Oct.	26 „	28 „

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*

De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

Instituut voor Onderwijs in de Fransche Taal

(voor Volwassenen).

DEN HAAG. TOUSSAINTKADE 24.

Onderwijs door Fransche Leeraars.

BERLITZ METHODE. **CONVERSATIE.**

Afzonderlijke Cursussen voor Dames. — Lessen in en buiten het Instituut.

VRAAGT PROSPECTUS.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Laan van Meerdervoort 195,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een modiste die werk in Oost-Indië zoekt.

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Drie jonge Dames voor Juffrouw van Gezelschap. Eene ook voor lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Drie jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Een gegageerd Onderofficier der Genietroepen zoekt een betrekking voor loopend beheer; schrijfwerk of eene eenvoudige administratie; ook kantoorwerk in die richting.

Eene dame voor 't les geven aan spraakgebrekkigen.

Een Dame les geven in teekenen en portretschilderen.

Een geroutineerd boekhouder 5 jaren als zoodanig in een hotel te Parijs werkzaam. Is tevens correspondent in de moderne talen. Uitmuntende referentiën.

Twee Dames voor pianolessen.

Een heer, gewezen fabricatiechef suikerfabriek, met diploma machinistenschool, voor admin. betrekking.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Eene Dame te Leiden voor het maken van uitzetten.

Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).

Eene Dame voor Zanglessen.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Vier Dames voor waarnemen van een huishouden en naar Indiën gaan.

Drie Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Twee Dames zoeken plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Een jonge Dame zoekt een t'huis zonder salaris bij eene dame om deze in de avonduren gezelschap te houden; kan in 4 talen voorlezen en maakt muziek.

Drie Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Een bekwaam machinist machine bankwerker voor plaatsing in Oost- of West-Indië.

Drie gew. O.-I. ambt. voor adm. betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Een Dame voor administratieve betrekking.

Drie jonge Meisjes en een jonge Weduwe om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

Twee gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Een geg. Conducteur der art. O.-I., met uitstekende aanbevelingen, voor admin betrekking, toezicht houden in fabriek, concierge, enz

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani,

Bijblad
VAN
HET KOLONIAAL WEEKBLAD
Donderdag 28 Mei 1903.

ziekte tegen te gaan. Het, door deze commissie uitgebracht verslag, maakte het bestuur niet veel wijzer, daar de leden het geenszins met elkander eens waren over de oorzaken der ziekte.

Onlangs is nu de heer Jonathan Hutchinson, die zich met een dergelijke zending als bedoelde commissie zag belast, in Engeland teruggekeerd en heeft hij voor een uitgelezen gehoor, voorgezeten door den engelschen minister voor Indië, lord Hamilton, verslag uitgebracht van zijne bevindingen.

De heer Hutchinson is voorstander van de theorie, die de oorzaak van de lepra toeschrijft aan het gebruik van visch en wel in het bijzonder van slecht geconserveerde visch. Hij gelooft niet, dat de lepra van den eenen mensch op den ander overgaat door aanraking of door den adem van besmette personen, maar wel dat de ziekte kan worden veroorzaakt door het nuttigen van spijzen, die door een lepra-lijder werden bereid.

Men heeft in de laatste tien jaren, tengevolge van wetenschappelijke onderzoekingen, reeds zeer veel op het gebied der bestrijding van deze ziekte bereikt. Door tal van feiten is bewezen, dat men zich daartegen kan hoeden door reinheid, op het lichaam zoowel als in de woningen, en door een gezonde en overvloedige voeding.

De lepra is in Engelsch-Indië zoozeer algemeen, dat 5 percent der bevolking er door zijn aangetast. Men vindt deze ziekte bijna overal, ook in streken in de buurt van het Himalaya-gebergte, waar beweerd werd dat de vischtheorie daar niet opging, wijl de bergbewoners zich niet met visch zouden voeden. Bij onderzoek bleek het den heer Hutchinson, dat de beken in die streek zeer vischrijk waren en dat de bevolking zich wel degelijk met die visch voedde.

Hij bezocht ook de leprozen-inrichting te Nikoda, waar zich 40 mannelijke leprozen zouden bevinden, die naar hij vernomen had, nooit visch hadden genuttigd. Bij door hem gedane navrage gaven 39 van de 40 lijders hem te kennen dat zulks wel het geval geweest was.

't Was hem bovendien gebleken dat de ziekte het hevigst woedde in streken, waar de vischvangst buitengemeen overvloedig is. Hij gelooft dat een der middelen om de plaag te bestrijden is te vinden in het afschaffen van de rechten op het zout, waardoor men bij het zouten van de visch dat artikel minder zal sparen en dusdoende de hoedanigheid van een zoo algemeen voedingsmiddel zal verbeteren.

* * *

Madagaskar en Engeland. Naar aanleiding van het bezoek van koning Eduard aan president Loubet te Parijs is veel, ook in fransche bladen, geschreven over een mogelijke toenadering tusschen Engeland en Frankrijk op koloniaal gebied. Het is mogelijk dat Johnny en Marianne zich willen verstaan ten opzichte van de egyptische zoowel als van de marokkaansche quaestie, maar zeker is het, dat men zich in toonaangevende fransche koloniale kringen niet de minste illusiën maakt over het *fair play* van de buren aan de overzijde van het Kanaal. Om zich daarvan te overtuigen behoeft men slechts te weten, hoe de eerste koloniale specialiteit tevens vice-president van de fransche Kamer van afgevaardigden, Etienne over de plannen van Engeland ten opzichte van Madagaskar denkt.

In het Noorden van dit eiland ligt de baai van Diego-Suarez, met de haven van dien naam, die in staat van verdediging wordt gebracht, om als steunpunt te dienen voor de fransche vloot in den Indischen Oceaan.

De heer Etienne dringt in de *Dépêche Coloniale* aan op spoedige voltooiing der reeds aangevangen werken en voegt daaraan het volgende toe:

„Op Madagaskar, waar de engelsche invloed geruimen tijd overwegend was, gevoelt men wellicht meer dan overal elders, dat Engeland 't er met onverzettelijke hardnekkigheid op toelegt om onze koloniale macht te fnuiken. Een oorlog met Engeland is altijd min of meer in de lucht en men vreest, dat onze tegenstanders, nu zij voor Transvaal niet meer behoeven te vreezen, bij de minste aanleiding hunne, nooit geheel losgelaten pretentiën ten opzichte van Madagaskar zullen doen gelden.

Onder den schijn van correctheid en voorkomendheid verbergt de engelsche kolonie te Tananarive en elders op het eiland hare bewustheid van het bestaan van zoodanige plannen.

Tegen het einde van den oorlog in Zuid-Afrika kwamen van verschillende bestuursambtenaren en welgezinde inlandsche hoofden rapporten in over een meer intensieven propaganda-arbeid der engelsche zendelingen in verschillende streken van het eiland. Nog zeer onlangs heeft een londensch zendingsgenootschap twee boeken in het malgassisch laten drukken, waarin de fransche nederlaag van 1870 in geuren en kleuren werd beschreven en in tegenstelling met de goede hoedanigheden der Engelschen op de gebreken der Franschen gewezen. Generaal Gallieni moest van zijne autoriteit gebruik maken om de verspreiding dezer werkjes, die een, voor Frankrijk verderfelijken indruk op de malgassische bevolking zouden hebben gemaakt, te beletten."

* * *

Vermakelijk staaltje van recht in een fransche kolonie. In eene der provinciën van Fransch West-Afrika, moet onlangs het volgende zijn voorgevallen:

Vooraf zij medegedeeld, dat daar ginds de Ouolofs, een negerstam, de rol vervullen, die in Indië veelal voor de Chineezen is weggelegd. Zij maken de tusschenhand uit tusschen den franschen handelaar en het publiek, ook in de binnenlanden. De Ouolofs zijn intelligente lieden, spreken en schrijven ook dikwijls het fransch, zoodat het zeer bruikbare lieden zouden zijn, indien ze wat meer betrouwbaar waren. Aan dien eisch voldoen zij echter geenszins, zoodat menig handelaar daar reeds de dupe van werd, hetgeen te meer daar moet voorkomen, wijl de schuldigen veelal ongestraft blijven. Een Ouolof, die te Dakar, Goree of Saint-Louis geboren werd, is door dat feit fransch burger met alle, aan dat burgerschap verbonden rechten. Hij mag, zoo hij zich aan eenig misdrijf schuldig maakt, slechts voor een franschen rechter terecht staan, waartoe alleen te Kayes en te Saint-Louis gelegenheid bestaat.

In 1902 droeg een handelsman te Tomboektoe aan een franschen Ouolof op, om rijst voor hem op te koopen. Hij vertrouwde hem een som gelds toe, maar kwam al spoedig tot de ontdekking, dat de man zijn vertrouwen misbruikte. Een klacht bij den commandant van het district volgde. Deze erkende de gegrondheid van de klacht, maar kon geen recht verschaffen. Ook de kadi verklaarde zich incompetent naar aanleiding van het fransche burgerrecht van den delinquent. Men vroeg toen aan de rechterlijke autoriteit te Kayes om raad. Het antwoord luidde als volgt:

„X. (de delinquent) is in zijn recht om te eischen voor den franschen rechter te worden gebracht. Indien M. (de klager) gevolg aan zijn klacht wil zien gegeven, dan zullen nadat uit een te houden onderzoek de schuld van den beklaagde mocht zijn gebleken, benevens het dossier beklaagde, klager en getuige naar Kayes moeten worden gezonden, waar de zaak dan zou worden berecht. Mocht X. zich slechts aan verspilling van hem toevertrouwde koopwaren hebben schuldig gemaakt, en geldt het dus een handelsgeschil, dan zal M. zich voor den vrederechter moeten laten vertegenwoordigen en de tegenpartij van dezen citeeren, zullende X. zich dan uit vrije beweging herwaarts moeten begeven. Om kort te gaan, beklaagde doet het verstandigst door de zaak in der minne te schikken, daar X. toch niet in staat is om de schade te vergoeden, en een rechtzaak voor den benadeelde, zou komen te staan op meerdere schade als gevolg van stilstand van zaken, gedurende zijn lange afwezigheid voor de reis naar Kayes."

Om zich een recht begrip van het vorenstaande te kunnen maken, zij gemeld dat wel is waar een spoorweg van Kayes naar Bammako, ongeveer halverwege Tomboektoe, in aanleg is, maar van het punt tot waar de lijn gereed is tot laatstgenoemde plaats moet men den Niger volgen over een afstand van meer dan 1000 kilometers.

„Il y a un juge à Kayes," moet den rechtzoekende te Tomboektoe dan ook weinig troostrijk in de ooren hebben geklonken.

Het vorenstaande bevat o. i. ook een les tegen de, in de fransche koloniën dikwerf op lichtvaardige wijze in toepassing gebrachte assimilatie van lieden, die op handige wijze weten partij te trekken van het verkregen *citoyen*-schap, om zich aan den wrekenden arm der gerechtigheid te onttrekken.

RECLAMES.

Het Office Colonial te Parijs.

Reeds meerdere malen werd in ons blad de aandacht gevestigd op het nut dezer, in Frankrijk ten bate van moederland en koloniën werkende gouvernementsinstelling. Zaterdag jl. heeft deze nog een schrede voorwaarts op den weg der volmaking gedaan, daar toen in tegenwoordigheid van den minister van koloniën, Doumergue, het nieuw koloniaal handelsmuseum in de Galérie d'Orleans van het Palais Royal werd geopend.

In 1867 was een begin gemaakt met een permanente tentoonstelling van producten enz. uit de koloniën in het Palais de l'Industrie. Dit museum zag zich verrijkt met tal van inzendingen op de, in 1878 en 1889 gehouden wereldtentoonstellingen, maar ging geheel te loor, toen het noodzakelijk was geworden om het Palais de l'Industrie af te breken. Gebrek aan fondsen, zoowel als aan localiteit is wellicht de oorzaak van het einde van bedoeld museum geweest op een oogenblik, toen de belangstelling in de koloniën juist levendiger werd en aan zulk een vraagbaak behoefte begon te komen.

Door het particulier initiatief is veel tot stand gebracht, wat bijdragen kan om die, zich accentueerende beweging aan te moedigen. Tengevolge van lezingen, voordrachten, cursussen, het optreden van aardrijkskundige genootschappen en koloniale vereenigingen, zag men in verschillende steden, o. a. te Marseille, te Bordeaux, te Lyon en te Duinkerken koloniale musea en laboratoria verrijzen.

Het centraal bestuur der koloniën liet zich echter onbetuigd, totdat de toenmalige minister van koloniën, Guillain, in 1899 besloot om daaraan een einde te maken door de oprichting van het Office Colonial.

Dit bureau zag zich, reeds onmiddellijk na de oprichting bestormd door talrijke verzoeken om inlichtingen van adspirant-kolonisten, zoowel als van handelslieden en industrieelen in het moederland. Hierdoor had het al spoedig de handen vol. De afdeeling voor kolonisatie staat thans eerstbedoelde weetgierigen te woord en helpt hen, waar mogelijk, om hun doel te bereiken, terwijl laatstbedoelde categorie in de afdeeling voor den koophandel kan te hooren krijgen wat zij wenscht te weten. Deze afdeeling verstrekt inlichtingen betreffende handelsgebruiken, douane-tarieven en locale rechten, vrachtprijzen en middelen van vervoer; zij brengt de handelshuizen in het moederland in relatie met de, in de koloniën gevestigde firma's en oefent dusdoende een gunstigen invloed uit op het handelsverkeer tusschen moederland en koloniën.

De werkking van het bureau bepaalt zich niet tot die beide afdeelingen. Ook de statistieke dienst is er zorgvuldig ingericht, waardoor de meest recente gegevens op allerlei gebied worden verzameld en gepubliceerd.

Naast het *Feuille mensuelle de Renseignements*, zijn de *Anuaire Colonial* en de *Année Coloniale*, die door het bureau worden uitgegeven, bronnen van waardevolle gegevens op koloniaal gebied, evenals de, aan het bureau toegevoegde, voor het publiek toegankelijke bibliotheek.

Voegen we aan dit kort overzicht van de werkzaamheden van het bureau nog toe, dat het verscheidene tentoonstellingen organiseerde, o. a. van verschillende koffiesoorten en van weefsels, en dat het ook aan eenige tentoonstellingen, als die te Ostende, te Buffalo en te Hanoi door inzendingen deelnam.

Met dat al was echter het doel der wederoprichting van de, te niet gegane permanente tentoonstelling niet op den achtergrond geraakt. Daarbij moest echter worden afgezien van het denkbeeld om het, aan te leggen museum op even groote schaal in te richten als met de oude tentoonstelling het geval was geweest, welker verzamelingen her en der over tien verschillende plaatsen waren verdeeld. Dank zij de medewerking van den onderdirecteur van de musea te Philadelphia, Niederlein, welke medewerking was verkregen door afstand van een verzameling, die in duplo aanwezig was, slaagde men er in een volledigen inventaris op te maken, terwijl alle voorwerpen der oude collectiën op nieuw werden geclassificeerd. In dezen arbeid werd de heer Niederlein bijgestaan door een fransch geleerde, Jules Grisard, nu tot conservator van het museum van het Office Colonial benoemd en uitsluitend belast met deszelfs inrichting.

De uitkomst van den arbeid der genoemde heeren vindt men in een, onlangs door het Office Colonial uitgegeven catalogus, die de namen bevat van 30000 uit de fransche koloniën afkomstige producten. Van deze voorbereidende werkzaamheden maakte de bepaling der natuurlijke voortbrengselen uit de koloniën en van het nuttig gebruik er van, het gewichtigste deel uit en het is dan ook met een museum van de hulpbronnen der koloniën dat het Office Colonial het werk der restauratie van de permanente tentoonstelling heeft aangevangen.

Daar het bureau voor alles practische doeleinden nastreeft zijn uit het nieuwe museum alle strengwetenschappelijke verzamelingen geëlimineerd, die meer op haar plaats geacht worden als toegevoegd aan inrichtingen van onderwijs.

De heer Grisard heeft voorgesteld de, in het museum aanwezige producten als volgt te classificeeren:

1. Landbouwproducten. Granen en beestenvoeder.
2. Voedings- en pseudo-voedingsgewassen en producten. Groenten, vruchten, zaden. Confiserie en verduurzaamde levensmiddelen.
   Opwekkende middelen. Aromata, specerijen en toespijzen. Koffie, cacao, thee, kola, koka, enz.
   Dranken enz. Wijnen, bieren, azijnen, likeuren, siropen, brandewijn.
3. Hout voor nuttige doeleinden. Timmerhout, hout voor schrijnwerk of voor ingelegd werk, enz.
4. Caouthoucsoorten. Geta-pertja, balata, latex.
5. Meelsoorten.
6. Gommen en harsen.
7. Verschillende planten, die zelve of welker voortbrengselen voor industrieele of speciale doeleinden worden gebruikt, benevens de daaruit vervaardigde voorwerpen. Waaiers, wandelstokken, gereedschappen, enz. Residus.
8. Vetten en wassoorten.
9. Medicinale planten en pharmaceutische producten.
10. Schadelijke en giftige planten.
11. Welriekende planten en voortbrengselen.
12. Looistoffen en de planten, die deze voortbrengen.
13. Planten en voortbrengselen, die in aanmerking komen voor de weef- en papier-industrie.
14. Kleurstof-leverende planten.
15. Verzamelvoorwerpen. Vruchten, zaden.

Deze classificatie wordt vervolledigd door een, in bewerking zijnden catalogus, die in alphabetische volgorde de namen der, in het museum aanwezige producten en al het wetenswaardige uit een handelsoogpunt daaromtrent vermeldt.

Naast deze afdeeling van het museum, die jongstleden Zaterdag werd geopend en ongetwijfeld ook aan de inlandsche nijverheid in de koloniën zal ten goede komen, is reeds een andere afdeeling in wording en gedeeltelijk voltooid, waarin de artikelen worden tentoongesteld, die de koloniën uit het moederland en uit het buitenland voor eigen gebruik betrekken. Het nut van zulk een tentoonstelling voor de industrie van het moederland is reeds gebleken, daar het aan het Office Colonial, aan de hand van bekomen inlichtingen, gelukt is om katoenen goederen van eene soort, waarvoor de koloniën uitsluitend in den vreemde terecht konden, door fransche fabrikanten te doen vervaardigen.

Men heeft langen tijd beweerd, dat de Franschen er slechts koloniën op na hielden om andere volkeren er van te laten profiteeren, maar, moge dit vroeger ook al het geval geweest zijn, men kan niet ontkennen dat er in Frankrijk een ernstig streven voorzit om met dat verleden te breken, en niet in de laatste plaats wordt het streven van officieele zijde aangemoedigd door instellingen van zoo onbetwistbaar nut als het Office Colonial.

INGEZONDEN.

Aardappels en groenten van Sumatra.

In de Padangsche Bovenlanden zoowel in Agam als de XIII Kota's groeien heerlijke aardappels en kunnen ook zeer goede uijen, kool, selderie en andere groenten geteeld worden.

Daar nu in Nederland in de voorjaarsmaanden aan die zaken òf groot gebrek is òf de daar aanwezige smakeloos en zonder voedingskracht zijn, vestig ik de aandacht hierop, met het doel, om, zoo mogelijk, die artikelen van Sumatra naar Europa te doen overbrengen.

Indien daartoe de mogelijkheid bestaat zou de kultuur der bedoelde zaken op groote schaal moeten geschieden en zouden daarvoor bizondere, snelvarende stoomers moeten worden aangebouwd. Het zou voor Sumatra iets van belang kunnen worden, want niet alleen Nederland maar geheel Europa zouden van die aardappels enz. kunnen profiteeren. De door mij genoemde groenten en wellicht ook andere soorten, eischen, wat de kultuur zelve betreft, weinig kosten. Het zou het transport zijn, die ze duurder zouden maken, daarom zou zoo iets slechts in groote hoeveelheden mogelijk zijn.

Of in Suriname ook hoog gelegen streken zijn, geschikt voor tuinbouw, is mij onbekend. Anders ware van daar de aanvoer verkieslijker, wegens het kortere traject.

Ook voor boomvruchten, ananas, en andere voortbrengselen uit Oost- of West-Indië, ware een transport naar Europa op groote schaal wellicht mogelijk.

Zutphen, 19.5.03.

K. H. O. VAN BENNEKOM.

Boekaankondiging.

Wij ontvingen van de uitgevers Willemsen & Co. te Rotterdam het 8e nummer van den 1en jaargang van het *Algemeen Weekblad voor het Handels-, Crediet- en Verzekeringswezen.* Het streven van het blad is om op het aangegeven gebied te zijn een critisch populair orgaan, waaraan dus ook leeken iets hebben. Zoo vinden we dan ook in het ons toegezonden nummer in een leader een duidelijke uiteenzetting van hetgeen onder pandbrieven moet worden verstaan. De verdere inhoud van dit nummer is gewijd aan levensverzekering, laatstelijk openbaar gemaakte verslagen en balansen van verschillende maatschappijen, een wekelijksch overzicht van den geld- en fondsenhandel, mededeelingen betreffende nieuw gevestigde vennootschappen, faillissementen, enz, enz.

De Nederlandsche Taal is de titel van een werk, dat door de firma G. Kolff & Co., te Bandoeng wordt uitgegeven en dat een volledigen taalcursus ten behoeve van den inlander omvat, in zes deeltjes met uitspraakboekje. De samenstellers van dezen cursus, de heeren B. J. Visscher, onderwijzer aan de opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren te Bandoeng, en Th. J. A. Hilgers, eerste onderwijzer aan de 4e europeesche school te Batavia, hebben o. i. een nuttig werk verricht door in zeer bevattelijken vorm te voldoen aan een, zich meer en meer in de inlandsche maatschappij baan brekend verlangen om zich in onze taal te bekwamen en daardoor den weg te banen tot meerdere ontwikkeling.

Zooals de heer C. J. van Haastert, directeur van de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Bandoeng, in zijne introductie van dit werk terecht opmerkt, behoeft men den inlanders de nederlandsche taal niet meer op te dringen, zooals 30 jaren geleden nog het geval zou zijn geweest. Die taal is voor hen een behoefte geworden, waaraan wij zedelijk verplicht zijn te voldoen.

De heeren Visscher en Hilgers hebben daartoe een steentje bijgedragen met hun werk, dat bovenal ook nog de verdienste heeft, dat het den weetgierigen inlander niet lastig valt met onze hoogst ingewikkelde taalregels, doch hem de levende taal voor oogen stelt, om daaruit voor zich zelven leering te trekken.

* * *

Een volledige handleiding voor het modern kunstborduurwerk en practisch zelfonderricht in het naaien en knippen van dames- en kinderkleeding volgens weener coupe wordt gratis verstrekt door den Naaimachinehandel, voorheen A. Lewenstein, bij aankoop eener trapmachine bij genoemde firma, en is verder in haar hoofdmagazijn en de filialen na opgave van merk en nummer der machine voor haar afnemers tot den prijs van f 1 doch niet in den handel verkrijgbaar.

Het hoofddoel van het werkje is het volgen van een curcus tot het leeren van het moderne borduren op Lewensteins naaimachines onnoodig te maken, wijl daartegen gewoonlijk zeer veel bezwaren bestaan, terwijl de vaardigheid in dezen arbeid toch slechts door aanhoudende zelfoefening wordt verkregen.

Wat de waarde van het boekje nog verhoogt is dat daarin een volledige handleiding voor het vervaardigen en knippen van dames- en kinderkleeding werd opgenomen, die blijkbaar door een autoriteit op dit gebied werd samengesteld en van hoogst practisch nut voor de dames moet worden geacht.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Het Recht in Ned.-Indië, jaarg. 1903 afl. 3/5.

Installatie van Mr. W. A. P. F. L. Winckel (als Pres. der beide Gerechtshoven). — Verhandelingen: Mr. M. C. Offerhaus: Bewijskracht der verklaringen van den Directeur van de fabriek der Opiumregie, ingevolge enz. — Mr. R. H. Kleijn: Gewenschte wijzigingen in het Reglement Sumatra's Westkust. — F. B. Simon van Leeuwen: Hooger beroep van het Regentschapsgevecht.

De Tijdspiegel, Mei 1903.

T. J. Bezemer: Van vrijen en trouwen in den Indischen Archipel.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië, 1903 afl. 2.

Dr. Th. Swart Abrahamsz.: Malaria te Sindanglaia en omstreken. — E. W. K. von den Borne: Enkele opmerkingen omtrent het voorkomen van malaria te Magelang. — G. W. Kiewiet de Jonge: Iets over methodiek in de geneeskunde. — J. Louwerier: De malaria te Banda.

Maandbericht van het Ned.-Zendel. gen. 1903 No. 5.

Alb. C. Kruijt: De zending te Posso in 1902. — Een huis te Tomasa. — Het doodenfeest der Mërga Simbiring.

Berichten van de Utrechtsche Zendingsver. 1903 No. 5.

Nieuw-Guinea. Windèsi. Toestand van den zendingspost, beschreven door br. van Balen. — Mansinam. Maandoverzicht Nov. en Dec. 1902, door br. van Hasselt Sr.

De Indische Mercuur, 26 Mei 1903 No. 21.

Eene ziekte in de wortels van de peper, veroorzaakt door het wortelaaltje. — De Kunene-Sambesi-Expeditie. — De Mozaiekziekte bij Deli Tabak. — Koloniaal Museum. — Een tweetal ziekten van de Vanille. — De kostprijs van Duitsche bietsuiker. — Het zesde Suikercongres te Semarang (vervolg). — Soekaboemische landbouw-vereeniging. — Ontwerp landhuurreglement voor de Vorstenlanden. — Buitenlandsche handel van China. — Een Suiker-cultuur kwestie. — Enz.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	5 Juni	19 Juni	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	29 Mei	12 "	11.30 's av.
Genua, Nederland,	2 Juni	16 "	9.15 's av.

(Suppletoire verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 's morgens.)

Marseille, Lloyd,	9 Juni	23 Juni	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	30 Mei	13 "	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	5 Juni	19 Juni	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	8 "	22 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire. Fr.,	8 Juni	8 Juli	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	31 Mei	14 Juni	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	9 Juni	23 "	11,30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek.
Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en laatsten van elke maand 7,20 's av.
Lissabon den 8n en den 18n van elke maand 8.19 ...

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.20 's av.
Liverpool. Elken Maandag 7.20 's av.

ADVERTENTIEN.

ONTVANGEN:

de Nouveautés voor het aanstaande Saisoen,

J. V. VAN DEN AREND,

Marchand-Tailleur.

Van Kinsbergenstraat 100.

's-Gravenhage.

Corsmit Brossois & C°.
Meubelfabriekant
DEN HAAG.

Compleete Meubileering,
benevens verhuur van Meubilair.

Voor Benedenhuis p. maand *f* 15.—
» Bovenhuis » » 20.—
» geheel huis » » 40.—

Bijzondere conditiën voor repatrieerenden.

18, WAGENSTRAAT 18.

GIDS
VOOR
Repatriëerenden,

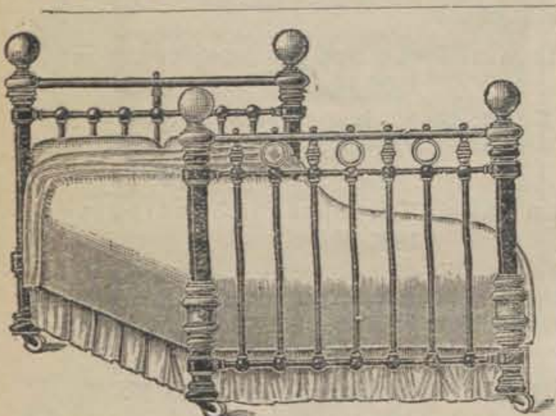
Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hôtels **gratis** aan de repatriëerenden aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java" „
Hôtel „Ort" „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

Th. A. A. SIMONIS
34 Groenmarkt.
DEN HAAG, over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.
in GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 81. Telephoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILEERINGEN, zoowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen, boven- of benedenhuizen steeds voorradig.

Gemeubileerde Huizen te Huur,
waarbij:

Huizen met 10 Kamers à *f* 100 per maand.
Benedenhuizen ad » 45 per maand.
Bovenhuizen ad » 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.

GORDIJNEN. TAPIJTEN.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT,
over de Prinsestraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
volgens Prof. Flügge.
STOOMDESINFECTIE
EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.
Machinale Stoomzuivering
van Bedveeren.
Wasschen, opmaken en
repareeren van beddegoed.

BRUSSEL.
KOSTSCHOOL VOOR JONGE DAMES
233, Avenue Brugmann, 235.
Directrices:
De dames TER SCHOUW.

L. Boellaard,
oud-leerling van het Amsterdamsche en Leipziger Conservatorium, beveelt zich beleefd aan voor **viool, theorie** en **ensemblelessen** etc. **Matige conditiën. Zeer goede referenties.**
Adres: REGENTESSELAAN 202.

Nederlandsch Wapenmagazijn
voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Barteljorisstraat 32.
's GRAVENHAGE. Spui 12.
Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

Vraagt offerte voor Ned. OOST- en WEST-INDIË.
Agent voor den Haag en omstreken, de Heer
A. DE SWERT. **Schenkweg 216**

C. HOYNG,
Den Haag. — Utrecht.
Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden.

Echt Chineesche Thee,
speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Dijkstra & Co.
PARKSTRAAT 27, DEN HAAG.
Aan- en Verkoop van Effecten, Coupons enz.
Deposito's, Prolongatie.
VERSTREKKEN REISCREDIETBRIEVEN

Abonneert U op de
Bintang Hindia.
Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.
Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.
Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.
DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.
De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG",
HAAGPOORT 4.
Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

Naaimachinehandel
vh. A. LEWENSTEIN,
HOOFDMAGAZIJN: Amsterdam, Warmoesstraat 189.
Filiaal: Den Haag, Wagenstraat 18a.

Generaal Vertegenwoordiger
der SEIDEL & NAUMANN, WHEELER & WILSON, VICTORIA en andere prima fabrikaten naaimachines, allen van nieuwste constructie en ingericht voor het moderne borduren.

N. B. Onze handleiding voor het moderne borduren, en het naaien en knippen van Dames- en Kinderkleeding, wordt **Gratis** verstrekt bij **aankoop** eener **trapmachine** en is verder in het Hoofdmagazijn en de filialen **na opgave** van **Merk en Nummer** der machine voor afnemers der firma verkrijgbaar à **fl. 1.—** per exemplaar; echter is zij **niet in den handel!**

OOST en WEST.
RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 195.
Open iederen **werkdag** van **10** ure v.m. tot **7** ure 's avonds.
Des **Zondags** van **12** tot **3** ure n.m.
Toegang voor leden der Vereeniging en geintroduceerden.
Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (**plat du jour**) / 0.70.
Diné *f* 1.25 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 317.

Importeur van Indische ingrediënten voor de rijsttafel.
Speciale afdeeling voedings-artikelen als:
Shredded Wheat (nieuw tarwe brood).
Vitos-Force-Hornbij & Quakers Havermout. Kasseler Haver-Cacao.
Eikel-Cacao (Dr. Vinkhuijzen).
Mutase Bisquits - Revalenta Racahout. etc. etc.

F. H. BOTHE,
21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveaute's voor elk seizoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

SIEGEL-PIANINO.
„Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandsche autoriteiten, Musici en Technici."
HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl.-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van Muziek-Instrumenten,
voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.

STAAT
voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT
VOOR
H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model).
Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.
Prijs 2½ cent.

Wed. E. VAN FOREEST-NIX,
WEIMARSTRAAT 37, DEN HAAG.
In Verbandstoffen, Verplegings-Artikelen,
Drogerijen, Chemicaliën.
VERF IN BUSSEN enz.
Centraal Drogist WEIMAR.

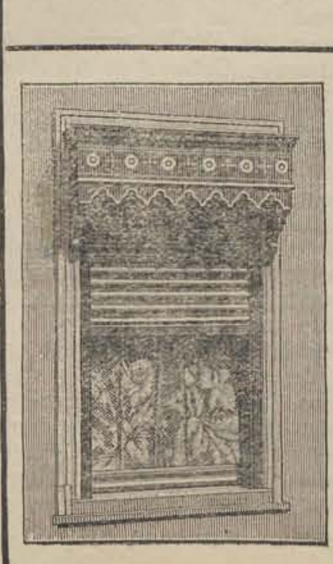
WILH. E. JANSEN J^R.
MAGAZIJN VAN
ECHTE RIETEN KOFFERS, REIS-ARTIKELEN,
Fijne Lederwaren.
ZEESTRAAT 14. — DEN HAAG.

EERSTDAAGS OPENING
van ons 2de MAGAZIJN in
GOUD, ZILVER, DIAMANTEN, HORLOGES enz.
26 Spuistraat—Passage 59.

S. Spijer & Co.,
7 SCHOOLSTRAAT over de Vischbanken,
DEN HAAG.
ATELIERS VOOR REPARATIEN.

SPORT- EN KINDERWAGENS.
NIEUW! **Kinderwagens loopende op Kogelassen.** ***NIEUW!***
Het speciaal ingericht Magazijn van Sport- en Kinderwagens is:
HERDERINNESTRAAT No. 2.
Voorhanden de grootste sorteering IJzeren, Houten en Manden Kinderwagens in diverse kleuren en modellen, benevens een uitgebreide collectie Sportwagens. Alle wagens zijn gegarandeerd. Buitengewone bestellingen worden binnen 4 à 5 dagen uitgevoerd.

Hoogachtend aanbevelend,
J. W. STORK.

HEINEKEN's
(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag
Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.
Hilversum. Arnhem. Nijmegen.